

บทที่ 4

โรงพยาบาลศูนย์ลำปางกับการใช้ดนตรีในการส่งเสริมสุขภาพ

บทนี้เป็นการศึกษาทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ในบริบทที่เกี่ยวกับโรงพยาบาลศูนย์ลำปางและการใช้ดนตรีในการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพวิธีการ ตลอดจนสภาพปัญหาของการจัดการ การใช้ดนตรีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปางอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- 4.1 บริบทของ โรงพยาบาลศูนย์ลำปางอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
 - 4.1.1 ที่ตั้ง
 - 4.1.2 ประวัติความเป็นมาของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
 - 4.1.3 แนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับการใช้ดนตรีในการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพ
- 4.2 การใช้ดนตรีในการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
 - 4.2.1 ประวัติความเป็นมาของการใช้ดนตรีในการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
 - 4.2.2 การดำเนินงานการใช้ดนตรีเพื่อการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
- 4.3 การศึกษาการจัดการการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
 - 4.3.1 เป้าหมายของการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
 - 4.3.2 ส่วนงานที่รับผิดชอบ
 - 4.3.3 วิธีการดำเนินงานและงบประมาณ
 - 4.3.4 สถานที่ รูปแบบของการแสดงและดนตรี
 - 4.3.5 การเก็บข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะประชาชน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
- 4.4 วิเคราะห์ผลสำเร็จและสภาพปัญหาของการจัดการการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
 - 4.4.1 ผลสำเร็จของการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

4.4.2 ปัญหาและข้อบกพร่องของการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพใน โรงพยาบาลศูนย์ ลำปาง

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 บริบทของโรงพยาบาลศูนย์ลำปางอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

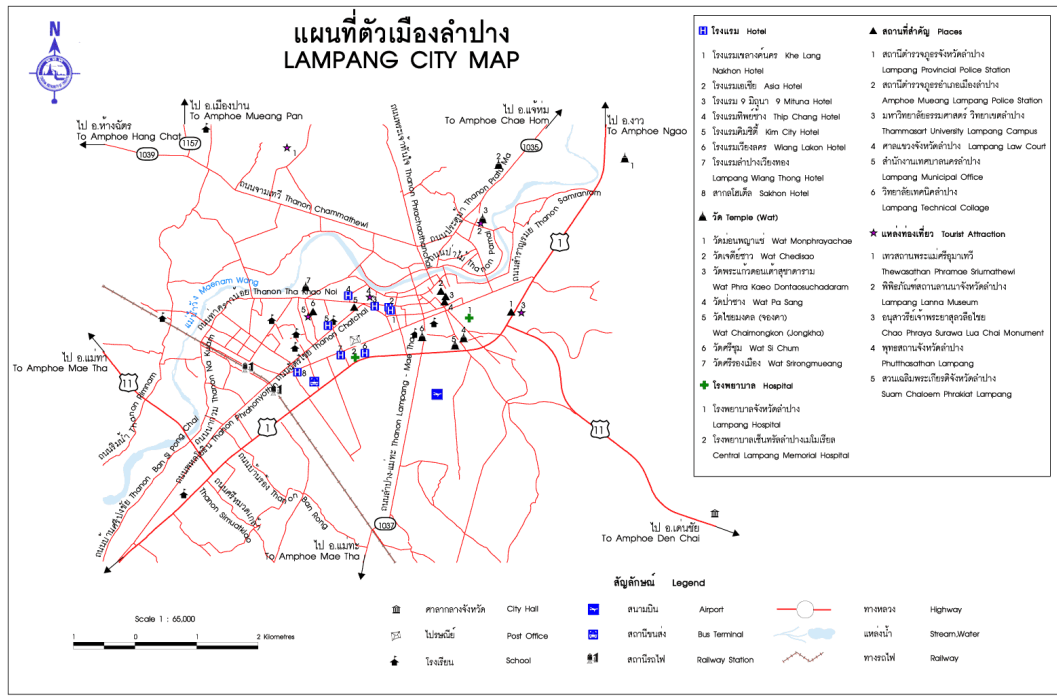
หัวข้อนี้เป็นการศึกษาในบริบทที่เกี่ยวกับเรื่องราวในด้านต่างๆ ของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ที่ตั้ง

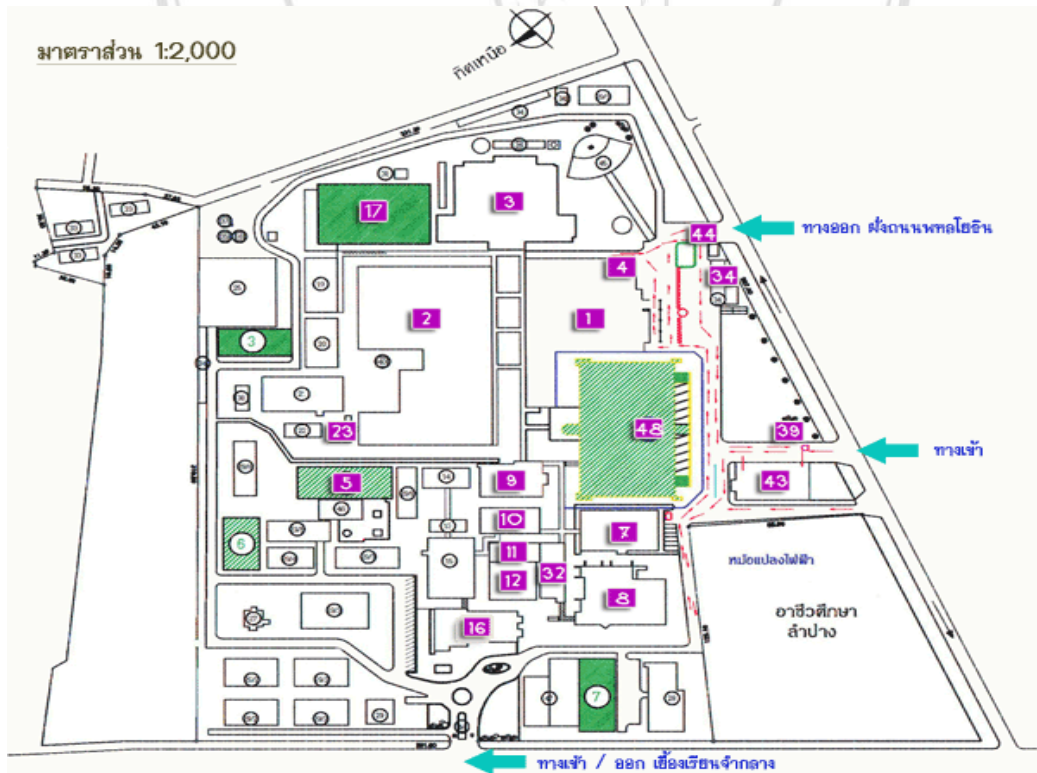
โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของย่านชุมชนจังหวัดลำปาง มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ
68 ไร่ 1 งาน 60 ตารางวา โดย

ทิศเหนือ	จดถนนพหลโยธิน(ถนนสายลำปาง-เชียงใหม่)
ทิศใต้	จดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง
ทิศตะวันออก	จดวิทยาลัยพยาบาลและผดุงครรภ์อนามัยลำปาง
ทิศตะวันตก	จดวิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง และถนนป่าขาม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 4.1 แผนที่ตัวเมืองลำปาง

4.1.2 ประวัติความเป็นมาของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

เริ่มจัดให้มีกิจการสาธารณสุข โดยการป้องกันรักษาโรคให้แก่ราษฎรจังหวัดลำปางขึ้นราวปี พ.ศ. 2460 โดยมีสาธารณสุขจังหวัด 1 นาย มีหน้าที่ป้องกันโรคระบาด และโรคติดต่ออันตราย มีนายแพทย์ประจำจังหวัด 1 นาย มีหน้าที่ในการรักษาพยาบาล และจำหน่ายยาตำราหลวง

นายแพทย์ประจำจังหวัดคนแรก คือ นายแพทย์รื่น หงสนันท์ คนที่สอง คือ นายแพทย์ ขุนสุข บทบริหาร คนที่สาม คือ นายแพทย์สมชัย จิตรระเวช คนที่สี่ คือ นายแพทย์ขุนเวชวิสิฐ คนที่ห้า คือ นายแพทย์ศรีรัตน์ บุญเฉลียว ซึ่งมาลำปางครั้งแรกเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2479 ในตำแหน่ง นายแพทย์ผู้ช่วยกองสาธารณสุขท้องถิ่น กรมสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย ประจำสุขศาลาจังหวัด ลำปาง

โอสถศาลา

สถานที่ปฏิบัติงานบริการคนไข้แห่งแรกของทางราชการ ชื่อว่า "โอสถศาลา" เป็นเรือนแถวไม้ 4 ห้อง ตั้งอยู่บนถนนรัชฎาภิเศก (เช่าจากเอกชน เสียค่าเช่าเดือนละ 35 บาท) โดยจัดให้เป็นที่ทำงาน 2 ห้อง และ ที่พักแพทย์ 2 ห้อง

สุขศาลาจังหวัดลำปาง

ในปี พ.ศ. 2473 นายแพทย์ขุนเวชวิสิฐ โดยความร่วมมือของประชาชน พ่อค้า และข้าราชการ จังหวัดลำปาง ได้จัดสร้างอาคารขึ้นใหม่ มีเรือนตรวจคนไข้ 1 หลัง เรือนคนไข้ 2 หลัง เรือนครัว 1 หลัง หอพักน้ำ 1 หลัง ในที่ดินของราชพัสดุซึ่งเดิมเป็นที่ของเรือนจำจังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ที่สี่แยกถนน ราชวงศ์ (ตรงข้ามธนาคารออมสิน สาขาลำปาง) มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ เรียกว่า "สุขศาลาจังหวัด ลำปาง"

กิจการของสุขศาลาจังหวัดลำปางเมื่อ พ.ศ. 2479 นั้น มีนายแพทย์ประจำสุขศาลา 1 คน นาง พยาบาล 1 คน พยาบาลชาย 2 คน คนงาน 2 คน และเตียงรับคนไข้ 25 เตียง สุขศาลาแห่งนี้ได้เริ่มทำ การผ่าตัดครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2479 เริ่มโดยการผ่าตัดนี้วินในกระเพาะปัสสาวะ และได้ตั้งอีกเสบ มีเครื่อง เอ็กซเรย์เพื่อวินิจฉัยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2482

สุขศาลาเทศบาลเมืองลำปาง

พ.ศ. 2478 มีการจัดตั้งเทศบาลเมืองลำปางขึ้น กิจการสาธารณสุขของท้องถิ่นในเขตชุมชน ของจังหวัดได้โอนจากแผนกสุขาภิบาลจังหวัด ไปขึ้นกับสำนักเทศบาลเมืองลำปาง และเปลี่ยนชื่อเป็น "สุขศาลาเทศบาลเมืองลำปาง"

โรงพยาบาลเมืองลำปาง

พ.ศ. 2493 เทศบาลเมืองลำปางได้อโอนกิจการของโรงพยาบาลเทศบาลเมืองลำปางให้แก่กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงพยาบาลเมืองลำปาง" ส่วนที่ดินที่ตั้งโรงพยาบาลยังคงเป็นสิทธิของเทศบาลเมืองลำปาง

โรงพยาบาลลำปาง

จากความร่วมมือร่วมใจและจิตศรัทธาของประชาชน พ่อค้า คหบดี และข้าราชการของจังหวัดลำปาง ซึ่งเห็นความสำคัญของสถานที่ให้การรักษายาบาลแก่ประชาชนผู้ป่วยไข้ จึงได้ช่วยกันสละทรัพย์สินสร้างอาคารให้แก่โรงพยาบาลเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ประกอบกับทางราชการกรมการแพทย์ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นเงินเดือน และค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งเพิ่มจำนวนบุคลากรด้านต่างๆ ให้อยู่ตลอดมา โรงพยาบาลแห่งนี้จึงได้ปรับปรุงและขยายกิจการให้บริการแก่ประชาชนได้มากขึ้นในเวลาต่อมา และได้ชื่อว่า "โรงพยาบาลลำปาง"

โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ในโครงการพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 นั้น กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการสร้างและยกฐานะ โรงพยาบาลจังหวัดขึ้นเป็นโรงพยาบาลศูนย์ รวม 14 แห่ง เพื่อสกัดกั้นผู้ป่วยที่อยู่ในต่างจังหวัดมิให้ต้องเสียเวลา และค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็นในการขอรับบริการที่มีคุณภาพจากโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานครและเพื่อรับการส่งต่อผู้ป่วยจากโรงพยาบาลจังหวัดอื่นๆ ที่มีอยู่โดยรอบ ตลอดจนเป็นสถานที่ฝึกอบรมบุคลากรสาธารณสุข ทุกระดับ โรงพยาบาลลำปางก็ได้รับเลือกให้เป็นโรงพยาบาลศูนย์แห่งหนึ่งในเขต 5 ของภาคเหนือตอนบนในครั้งนั้นด้วย ซึ่งในตอนต้นมีจังหวัดในเครือข่ายรวม 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน แพร่ และน่าน (ปี 2530 โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ได้ปรับเป็นโรงพยาบาลศูนย์ เขต 5/2 รับผิดชอบจังหวัดเชียงราย และพะเยา) ซึ่งต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงการแบ่งเขตปกครองกลายเป็นภาคเหนือตอนบน เขต 10 ประกอบด้วย 6 จังหวัด (จังหวัด แพร่ และน่าน ไปรวมอยู่กับเขต 9 พิษณุโลก) โดยมีโรงพยาบาลลำปางเป็น ศูนย์เขต 10/1 รับผิดชอบ 4 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง เชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน โรงพยาบาลลำปางจึงได้รับการสนับสนุนทั้งด้านอาคารสิ่งก่อสร้าง ครุภัณฑ์ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ตามลำดับจนสามารถขยายจำนวนเตียงจากเดิม 567 เตียง เป็น 747 เตียง และ 803 เตียง ในปัจจุบัน อีกทั้งได้รับการจัดสรรแพทย์ผู้ชำนาญการ

เฉพาะทางด้านต่าง ๆ มาประจํางาน สามารถเพิ่มขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ครอบคลุมและมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงฯ กำหนด⁶⁴

4.1.3 แนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับการใช้คนตรีในการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพ

นโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในโครงการ “โรงพยาบาลสาธารณสุขยุคใหม่ เพื่อคนไทยสุขภาพดี มีรอยยิ้ม” แม้ว่าโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง เป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ คือ การรักษาโรคที่ซับซ้อนยุ่งยาก มีความเกี่ยวเนื่องกันหลายระบบ หลากหลายสาขา แต่การสร้างเสริมสุขภาพ ถือเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญประการหนึ่ง และโรงพยาบาลศูนย์ลำปางเห็นความสำคัญของคนตรี เพราะเหตุที่ว่า คนตรินั้นเกิดขึ้น โดยมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการในการช่วยผ่อนคลาย สภาวะที่ไม่ปกติทางร่างกายและจิตใจ นับจากการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อด้านคนตรี แต่โบราณ ซึ่งมีสิ่งเหนือธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ต่อมาการร้องบรรเลงดนตรีเพื่อความเพลิดเพลินและผ่อนคลายสำหรับผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลรักษา ได้กลายเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในแวดวงการแพทย์แผนปัจจุบัน หลังจากนั้นจึงเกิดการนำคนตรีมาใช้เพื่อการบำบัด แม้จะมีความแตกต่างกันในแต่ละรูปแบบ แต่โดยวัตถุประสงค์แล้วมีความสอดคล้องกันคือ การใช้คนตรีเพื่อการบำบัดสภาวะที่ไม่ปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ⁶⁵

การเล็งเห็นประโยชน์ของคนตรีเพื่อใช้ในการบำบัด และเพื่อความผ่อนคลาย มีหลากหลายประการขึ้นอยู่กับโอกาสที่นำไปใช้ เช่น การใช้คนตรีบำบัดในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง สามารถช่วยบรรเทาความวิตกกังวลต่อความเจ็บปวด อาจใช้ควบคู่ไปกับยาบรรเทาปวด หรือการวางยาสลบ ช่วยลดความตึงเครียด และยังช่วยในการฟื้นฟูสภาพร่างกาย และอารมณ์ของผู้ป่วยระยะพักฟื้น ทำให้สงบและนอนหลับ ช่วยลดความกลัว ช่วยในการคลายตัวของกล้ามเนื้อ รวมทั้งยังช่วยกระตุ้นระบบการทำงานของสมองได้ การจัดกิจกรรมคนตรีบำบัดในโรงพยาบาลศูนย์ลำปางจึงเป็นประโยชน์แก่ทั้งคนป่วยและบุคลากรของโรงพยาบาล เพราะนอกจากช่วยฟื้นฟูสภาพอาการของโรคและสภาพจิตใจ ให้แก่ผู้ป่วยแล้ว ยังสามารถช่วยให้ผู้ที่เป็นบุคลากรของโรงพยาบาลทั้งแพทย์และพยาบาล ได้มีโอกาสใช้กิจกรรมเพื่อช่วยในการผ่อนคลายจากงานประจำอีกด้วย ส่วนการใช้กิจกรรมคนตรี

⁶⁴ รายงานประจำปี พ.ศ. 2553 โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 2553

⁶⁵ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ “ทิศทางภูมิปัญญาสุขภาพวิถีไทย แนวคิดและยุทธศาสตร์การสร้างและการจัดการองค์ความรู้ การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก” ในสูวิทย์ และประพนธ์ ภูมิปัญญาไทย สุขภาพวิถีไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรุงเทพฯ 2547

ในสถานสงเคราะห์หรือสถานพยาบาลลักษณะต่างๆ ก็สามารถเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ เนื่องจากกิจกรรมดนตรีช่วยให้เกิดการสมดุลของร่างกาย สมอง อารมณ์และการเข้าสังคม ดนตรีที่มีเนื้อร้องสมัยอดี้อาจช่วยเตือนความจำแก่ผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการหลงลืมได้ นอกจากนี้ดนตรีบำบัดสามารถช่วยจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อกระตุ้นการรับรู้ในกรณีที่มีปัญหาในการเรียนรู้และดนตรียังช่วยปรับพฤติกรรม ในการเข้าสังคมของผู้ที่มีภาวะต่อต้านสังคม ซึมเศร้า หรือมีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งใช้ประกอบการออกกำลังกาย ให้เกิดการตื่นตัว ปรับอารมณ์ความรู้สึก ให้กระชุ่มกระชวย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกิจกรรมประจำวันของผู้ป่วยทางจิต การใช้ดนตรีบำบัดยังสามารถทำได้ในสถานพินิจ และคุ้มครอง เด็กและเยาวชน รวมทั้งใช้เป็นกิจกรรมสำหรับช่วยให้เกิดการผ่อนคลายแก่ผู้ที่เป็น โรคเรื้อรังเช่น เอชไอวี หรือกลุ่มผู้ต้องการเลิกจากยาเสพติดได้เป็นอย่างดี และข้อสำคัญคือในผู้ที่มีภาวะเป็นปกตินั้นก็สามารถใช้ดนตรีเพื่อการผ่อนคลาย หรือเพื่อปรับอารมณ์ความรู้สึกให้จิตใจมีความสมดุล กับร่างกายที่เป็นปกตินั้นได้ด้วยตนเองในแต่ละวันได้

สุขภาพไม่ใช่เพียงเรื่องเจ็บป่วยทางกายเท่านั้น แต่สุขภาพเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องทุกมิติในการดำเนินชีวิต และการส่งเสริมสุขภาพโดยการใช้ดนตรีถือได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับสาขาวิชาชีพทางสุขภาพจะต้องทำความเข้าใจว่าการส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ คือ กระบวนการที่สืบทอดและพัฒนาจากยุทธศาสตร์การสาธารณสุขมูลฐานที่ได้ดำเนินมานาน และเป็นส่วนหนึ่งของกระแสการปฏิรูประบบสุขภาพ เพื่อการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตไทย

อีกประการหนึ่งที่โรงพยาบาลศูนย์ลำปางให้ความสำคัญ ก็คือการจะใช้ดนตรีประเภทใดในการทำกิจกรรมดนตรีเพื่อบำบัด และเพื่อการผ่อนคลายนั้น ควรสำรวจรสนิยมของเพลงของแต่ละบุคคลด้วย เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดในการจัดเพลงที่ไม่ถูกใจ ซึ่งจะเป็นการสร้างความทุกข์ทรมานให้ผู้เข้ารับการบำบัด ที่ต้องทนอยู่ในท่ามกลางเสียงดนตรีที่ตนไม่ชอบ อันอาจทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิด หรือไม่ให้ความร่วมมือในการรักษาได้ การนำดนตรีมาใช้นั้นต้องมีความเข้าใจทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ต้องรู้จักวิธีการใช้ และการสร้างความสมบูรณ์ในองค์ประกอบด้านดนตรีทุกส่วนได้เป็นอย่างดี จึงจะทำให้สถานภาพของนักดนตรี และงานด้านดนตรีบำบัดเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และสามารถรับใช้สังคมได้เป็นอย่างดีในอนาคต⁶⁶

⁶⁶ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ สุขภาพไทยวัฒนธรรมไทย หนังสือวันดีจำกัด กรุงเทพฯ 2550

4.2 การศึกษาการใช้ดนตรีในการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

4.2.1 ประวัติความเป็นมาของการใช้ดนตรีในการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ความเป็นมาของวงดนตรีใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2537 ผู้ริเริ่มก่อตั้งได้ดำเนินการก่อตั้งโดยนายแพทย์นภดล ยิ่งชาญกุล ร่วมกับ นายแพทย์วรจักร จิระกิตติการ จากการค้าริของ แพทย์หญิงเขมรธรรมิ ขุนศึกเม็งราย ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง เจ้าหน้าที่พยาบาล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานห้องคลอด ซึ่งมีความสามารถด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล โดยรวบรวมสมาชิกที่เป็นเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ที่มีความรู้ความสามารถ หรือสนใจที่จะศึกษาดนตรีไทยและดนตรีสากล ในระยะเริ่มแรก เกิดจากการรวมกลุ่มของเจ้าหน้าที่เพื่อทำกิจกรรมสันทนาการให้ความบันเทิงทั่วไป มีทั้งประเภทวงดนตรีสากลและดนตรีไทย

ในระยะแรกความพร้อมของอุปกรณ์ยังมีอยู่จำกัดประกอบด้วยจำนวนและความสามารถในการเล่นดนตรีทั้งดนตรีสากลและดนตรีไทย ของบุคลากรภายในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ไม่มีทิศทางแน่นอน แม้ว่าแต่ละคนจะมีความสามารถในแบบของตน แต่ยังไม่สามารถประกอบเป็นวง ดนตรีทั้งสองประเภทได้

ประธานชมรมดนตรีไทย จึงได้ ติดต่อครูเพลง เพื่อมาเป็นที่ปรึกษา ในเรื่องดนตรีทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อีกทั้งยังช่วยชี้แนะแนวทาง ตลอดจนกำกับการเล่นดนตรี แต่ละชิ้นให้มีความสัมพันธ์ จนกลายเป็นวงดนตรีไทย และวงดนตรีสากลได้

วงดนตรีในระยะเริ่มแรกนั้น เครื่องดนตรี มีจำนวนน้อยชิ้น มีลักษณะโดยรวมเรียกว่า เครื่องสายผสม ประกอบด้วย ซออู้ ซอด้วง จิม จะเข้ กลอง และระนาด ซึ่งเครื่องดนตรีบางชิ้นไม่มีผู้ชำนาญที่จะสามารถเล่นประกอบวงได้ เช่นฆ้องวง แต่เมื่อมีการรวมวงเบื้องต้น ผู้ที่เล่นดนตรีนั้น จะเริ่มเล่น โดยที่ไม่มีโน้ต แต่ใช้วิธีจดจำทำนอง ที่ผ่านการถอดโน้ตจากครูเพลงที่เป็นที่ปรึกษาในขณะนั้นเพื่อให้บรรเลงได้เข้า ตามจังหวะและทำนองของเพลงที่ถูกเลือกมาให้บรรเลง⁶⁷

ต่อมาวงดนตรีโรงพยาบาลศูนย์ลำปางขยายขอบเขตเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมโดยการใช้ดนตรีไทย เพราะเห็นว่าดนตรีสากลนั้นมีผู้ชำนาญไม่มากนัก และประกอบกับความคุ้นเคยของผู้ฟังในด้านการฟังและการบรรเลงเป็นวงของผู้เล่น แต่ดนตรีไทยยังมีความเอกลักษณ์ของชาติ มากกว่า อีก

⁶⁷ สัมภาษณ์ คุณณารัตน์ รูปงาม พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ นักดนตรี ชมรมดนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ทั้งยังกระตุ้นเตือนให้เจ้าหน้าที่ ตลอดจนประชาชนชาวเชียงใหม่ ภาคภูมิใจ และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของโรงพยาบาลได้อีกทางหนึ่ง

จากนั้นในปี พ.ศ. 2540 ฝ่ายบริหาร ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้รับบริการที่เข้า

มารับการรักษาในโรงพยาบาลผู้ป่วยที่นอนพักรักษาตัว ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และผู้ป่วยที่นอนพักรักษาตัวนานขึ้นทำให้การเข้ารับบริการแต่ละครั้งต้องใช้เวลาในการรอพบแพทย์เป็นเวลานาน ได้มีการจัดตั้งเป็นชมรมอย่างเป็นทางการ และได้ขยายเป็นโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และดนตรีบำบัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายด้านศิลปวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความซาบซึ้งในคุณค่าของงานด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่มีโครงการดนตรีไทยในโรงพยาบาลขึ้น นอกจากนี้ยังมาใช้ในการกิจกรรมดนตรีบำบัด ซึ่งมีการทำวิจัยกันแล้วว่าเสียงดนตรีสามารถช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดต่อคนไข้ ช่วยให้ระบบร่างกายทำงานได้ดีขึ้น⁶⁸

ฝ่ายบริหารและทีมผู้บริหารเพลงวงดนตรีไทย จึงจัดทำโครงการดนตรีเพื่อสุขภาพขึ้น เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดี ลดความตึงเครียดในการรอคอย และลดการก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจอีกทั้งสามารถตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในโครงการ “โรงพยาบาลสาธารณสุขยุคใหม่ เพื่อคนไทยสุขภาพดี มีรอยยิ้ม” ที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการด้านสุขภาพ⁶⁹ และเมื่อโรงพยาบาลลำปาง ขยายขนาดเป็นโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นวิทยาการความก้าวหน้าทางการแพทย์เพิ่มขึ้นมีระบบการแพทย์ที่ทันสมัย ประกอบกับมีกระบวนการรักษาที่ซับซ้อนขึ้น แต่ขณะเดียวกันระบบบริการสาธารณสุข ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิผู้ป่วยที่มารับบริการเพิ่มมากขึ้น การเปิดโอกาสให้แพทย์ทางเลือกเข้ามามีบทบาทร่วมกับการรักษาแผนปัจจุบัน เปิดกว้างสำหรับแพทย์ผู้ทำการรักษาและผู้ป่วยมากขึ้น จึงมีแนวคิดที่จะทำการบำบัดอาการไม่พึงประสงค์ของผู้ป่วยจากการรักษา ด้วยวิธีการแพทย์ทางเลือกจึงได้ให้ความสนใจกับดนตรี โดยนำเอาดนตรีมาเป็นส่วนหนึ่งร่วมกับการรักษาของแพทย์ การศึกษาเรื่องดนตรีบำบัดในโรงพยาบาลลำปางจึงได้กำเนิดขึ้น โดยใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือบำบัดความเจ็บปวด ในผู้ป่วยสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก ซึ่งจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าดนตรีสามารถลดอาการปวดจากการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกได้ จึงได้เสนอแนวทาง ร่วมกับการใช้ดนตรีใน

⁶⁸ รายงานประจำปี พ.ศ. 2539 – 2540 โรงพยาบาลลำปาง

⁶⁹ สัมภาษณ์ นายแพทย์นภดล ยิ่งชาญกุล อธิบดีประธานชมรมดนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ด้านอื่นๆเช่น การบรรเลงเพื่อผ่อนคลายความเครียด ที่ถือได้ว่าเป็นส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตต่อไป⁷⁰

4.2.2 การดำเนินงานการใช้ดนตรีเพื่อการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

หัวข้อนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานการใช้ดนตรีเพื่อการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปางในปัจจุบันว่าได้มีการดำเนินการอย่างไร หน่วยงานใดรับผิดชอบ และรูปแบบของการใช้ดนตรีเพื่อการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพเป็นอย่างไร ซึ่งการเก็บข้อมูลผู้ศึกษาใช้วิธีการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1) หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินงานการใช้ดนตรีบำบัดและส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านดนตรีเพื่อการบำบัดและการส่งเสริมสุขภาพนั้น อยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการนันทนาการและสันทนาการ โรงพยาบาลศูนย์ลำปางงานชมรมดนตรีไทย โดยมีประธานชมรมซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากคณะกรรมการในชมรม และแต่งตั้งจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง โดยมีคณะทำงานประกอบด้วย

- 1.1) ประธานชมรมดนตรีไทย 1 คน
- 1.2) เลขานุการ 1 คน
- 1.3) เภรัญญิก 1 คน
- 1.4) คณะกรรมการ ตามแต่จะจัดสรรจำนวน

ทำหน้าที่จัดทำโครงการดนตรีเพื่อสุขภาพขึ้น เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดี ลดความตึงเครียดในการรอคอย และลดการก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจอีกทั้งสามารถตอบสนองต่อนโยบายการนี้ฝ่ายนันทนาการและสันทนาการดูแลรับผิดชอบอุปกรณ์ดนตรีให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ การจัดทำโครงการ ดนตรีเพื่อสุขภาพที่คณะกรรมการนันทนาการ และสันทนาการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้รับบริการที่เข้ามารับการรักษาใน โรงพยาบาลผู้ป่วยที่นอนพักรักษา

⁷⁰ สัมภาษณ์ คุณวิภาดา สุขสุวรรณ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ งานห้องผ่าตัด และ ประธานชมรมดนตรีไทย คนปัจจุบัน

ตัว ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ⁷¹ ทำให้การเข้ารับบริการแต่ละครั้งต้องใช้เวลาในการรอพบแพทย์เป็นเวลานาน

คณะกรรมการมีหน้าที่ดำเนินการ เกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีไทย เพื่อให้ความบันเทิง และ เพื่อความผ่อนคลาย ทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง อีกทั้งยังนำวงดนตรีไทยที่จัดตั้งจากบุคลากร ในโรงพยาบาล นำไปจัดแสดงตาม โอกาสและวันสำคัญ ของจังหวัดลำปาง

ดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านดนตรีแก่บุคลากรที่สนใจในรูปแบบวงดนตรีพร้อมทั้งร่วมกิจกรรมด้านนันทนาการต่างๆตลอดจนจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ดนตรีและ ศิลปวัฒนธรรมสู่ชุมชน โดยรอบมหาวิทยาลัย อีกทั้งสนับสนุนการพัฒนา รูปแบบการจัด กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสุนทรีย์ภาพทางร่างกายและจิตใจและสร้างความตระหนักรู้แก่บุคลากร ของโรงพยาบาลในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงพยาบาล ในการส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยมีภาระหน้าที่ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านดนตรีเชิงปฏิบัติการและวิชาการแก่เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลำปาง ในรูปแบบการแสดงออกวงดนตรีวงดนตรีไทย พร้อมทั้งกิจกรรมด้านนันทนาการต่างๆ
- ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1.1) ดูแลและให้คำแนะนำปรึกษามูลนิธิของโรงพยาบาล ในเรื่องการ ใช้โครงการดนตรีไทยบรรเลงให้ผู้ป่วยและญาติฟัง เพื่อผ่อนคลายลดความเครียด

- 1.2) ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้สนใจที่มีจิตอาสา หรือเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลที่จะเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมด้านวงดนตรีไทยในโรงพยาบาล

- 1.3) จัดทำตารางการฝึกซ้อมและดำเนินการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านดนตรีในโครงการดนตรีไทยในโรงพยาบาลลำปาง ได้แก่ การฝึกทักษะด้านขับร้องฝึกทักษะทางการบรรเลงเพลงไทย ฝึกทักษะทางด้านดนตรีไทยฝึกทักษะทางการประสานเสียงเป็นวง เป็นต้น

- 1.4) ให้บริการการแสดงดนตรีและศิลปวัฒนธรรมวงดนตรีไทยแก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาล เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงพยาบาลศูนย์ ลำปาง

⁷¹ รายงานผู้ป่วยในงานเวชสถิติ ตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2553 – ธันวาคม 2553

2) อำนวยความสะดวกในการให้บริการห้องฝึกซ้อมทักษะทางด้านดนตรีไทยและเครื่องดนตรีไทยประเภทต่างๆที่เอื้อต่อการเรียนรู้เรื่องดนตรีและผลของการบรรเลงดนตรีต่อผู้ฟัง และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรตลอดจนการให้บริการบรรเลงดนตรีแก่หน่วยงานต่างๆภายในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

2.1) จัดระบบบริหารจัดการและให้บริการห้องฝึกซ้อมทักษะทางด้านดนตรีและเครื่องดนตรีต่างๆภายในโรงพยาบาลลำปาง

2.2) ให้คำแนะนำบุคลากรในโรงพยาบาลที่สนใจ ในการใช้เครื่องดนตรีอย่างถูกวิธีตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีไทยให้แก่

2.3) ดูแลและบำรุงรักษาเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่างๆให้พร้อมต่อการใช้งานตลอดจนดำเนินการประสานงานหน่วยพัสดุเพื่อจัดซื้อและจัดจ้างซ่อมแซมอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2.4) จัดทำตารางการขอรับบริการห้องฝึกซ้อมทักษะทางด้านดนตรีและเครื่องดนตรีต่างๆตลอดจนจัดทำสรุปรายงานการให้บริการประจำเดือนเสนอต่อผู้บริหาร

3) สร้างเครือข่ายการประสานงานและการให้ความร่วมมือในด้านดนตรีไทย
ขั้นตอนการดำเนินงาน

ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาลเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านดนตรีไทย ได้แก่ จัดหาครูดนตรีไทย โรงเรียนลำปางกัลยาณีครูดนตรีไทย โรงเรียนไหล่หินวิทยาคม อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผู้เชี่ยวชาญในวงการดนตรีไทย⁷²

2) การดำเนินงานการใช้ดนตรีบำบัดและส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ในปัจจุบันการใช้แพทย์ทางเลือกเพื่อประกอบการรักษาร่วมกับแพทย์แผนปัจจุบันในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ประการหนึ่งคือการใช้ดนตรีเพื่อการบำบัด รูปแบบและลักษณะการดำเนินงาน การใช้ดนตรีเพื่อการบำบัดความเจ็บปวด รูปแบบที่ใช้คือเพื่อการบำบัดความเจ็บปวดจากการสลายเนื้อโดยใช้คลื่นช็อกและอีกประการหนึ่งคือเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ใน

⁷² รายงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เอกสารอัดสำเนางานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลลำปาง ประจำปี 2553

โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง โดยความยินยอมของผู้ป่วย และการบรรเลงให้ผู้ป่วยและญาติฟังเพื่อ
ความเพลิดเพลิน ณ ลานพระพุทธร หน้าอาคารสิทธิเกษม

วิธีการดำเนินการด้านดนตรีบำบัดความเจ็บปวดที่ใช้กับผู้ป่วยนั้น มีกรณีศึกษาในผู้ป่วย
ที่มารับการสลายนิ้ว ด้วยคลื่นช็อก ในโรงพยาบาลลำปาง

การนำดนตรีบำบัดประกอบการรักษาความเจ็บปวดนิ้วในไต นอกจากการผ่าตัดเปิด
แล้วนำเครื่องมือทางการแพทย์ คีบนิ้วออก แต่การรักษาอีกวิธีหนึ่งที่เป็นที่นิยมใช้เทคโนโลยี
ขั้นสูง ปลอดภัย ไม่มีแผลผ่าตัด ผู้ป่วยรู้สึกตัวตลอดการรักษา ใช้เวลาในการรักษา 40 - 60 นาที
ภายหลังการรักษา ผู้ป่วยสามารถกลับบ้านได้ แต่การสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกนี้ มีผลทำให้ผู้ป่วย
ได้รับความเจ็บปวดขณะรับการรักษาได้ อาการที่พบขณะรับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก พบว่า
ทุกรายมีความเจ็บปวด พบตั้งแต่เจ็บปวดเล็กน้อยจนถึงเจ็บปวดมาก จนทนไม่ได้ หลังจาก
ได้ผลการศึกษาวิจัยด้วยการใช้ดนตรี เพื่อลดระดับความเจ็บปวดของผู้ป่วยขณะสลายนิ้วด้วย
คลื่นช็อก จึงได้นำไปใช้กับผู้ป่วยรายอื่นๆ ยกตัวอย่าง เช่น

กรณีศึกษา ผู้ป่วยชายไทย วัย 50 ปี เข้ารับการตรวจรักษาในระบบทางเดินปัสสาวะด้วย
อาการปัสสาวะขุ่น ขัด จึงมาพบแพทย์ อาการแรกเริ่มผู้ป่วยรู้สึกตัวดีตามตอบรู้เรื่อง ประวัติ
ความเจ็บปวด ในอดีตไม่มี โรคประจำตัวไม่มี ประวัติความเจ็บปวดในปัจจุบัน ให้ข้อมูลว่า
ปัสสาวะ ขัด และขุ่น มาประมาณสามเดือน ไม่มีเลือดปน แพทย์ทำการตรวจเบื้องต้นด้วยการ
เอกซเรย์ และส่ง ตรวจส่งตรวจเลือดและปัสสาวะ ผลการตรวจพบว่า มีนิ่วที่ในไตด้าน ขนาด
ประมาณ 1.0 เซนติเมตร ผลการตรวจเลือดปกติ และผลการตรวจปัสสาวะ พบ ปัสสาวะมี
ลักษณะขุ่น และพบตะกอน จึงให้ยารักษาเพื่อให้นิ่วละลายแตกตัวเอง ประมาณ 1 เดือน
หลังจากนั้น ผู้ป่วยกลับมาพบแพทย์ ตามนัด แพทย์นัดเอกซเรย์ ใหม่ว่า พบว่า ขนาดนิ่วยังไม่
ลดลง เป็นไปตามหลักการสลายนิ่ว คือก้อนนิ่วที่มีขนาดเล็กกว่า 2 เซนติเมตร จึงจะได้ผลดี
ตำแหน่งก้อนนิ่วถ้าอยู่ในไต จะทำให้แตกสลายง่ายกว่าในท่อไต ประเภทและจำนวนของก้อน
นิ่ว และที่สำคัญ การทำงานของไต ต้องสามารถขับปัสสาวะได้ ตามปกติ ศัลยแพทย์ระบบ
ทางเดินปัสสาวะจึงส่งทำการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อก คือ การใช้คลื่นความถี่สูง (Shock wave)
กระแทก ก้อนนิ่วให้แตกเป็นก้อนเล็กๆ หรือผง หลุดปนออกมากับปัสสาวะ โดยไม่ทำอันตราย
ต่อเนื้อเยื่อในร่างกาย เจ้าหน้าที่ห้องสลาย จะได้อธิบายให้ผู้ป่วยทราบวิธีการ และการฟังดนตรี
ซึ่ง ให้เลือกดนตรีที่ชอบ และให้ฟังดนตรีนั้น ด้วยหูฟังแบบครอบศีรษะ โดยกำหนดความดัง

ของเสียงอยู่ในช่วง 50 - 60 เดซิเบล ก่อนการสลายนิ้วประมาณ 5 นาที และฟังต่อไปเรื่อยๆ จนทำการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกเสร็จเรียบร้อยแล้ว

จากนั้นให้ผู้ป่วยพัก แล้วสัมภาษณ์ความเจ็บปวดขณะรับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก โดยถามถึงตำแหน่ง ลักษณะ ระยะเวลา และความต่อเนื่องของความเจ็บปวด ความคาดหวังต่อความเจ็บปวด โดยใช้มาตรวัดระดับความเจ็บปวด ตามที่กำหนดไว้ให้ โดยมี ระดับ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จาก 0 ถึง 10 (จากน้อยไปหามาก) โดยให้ผู้ป่วยระบายสีตาม ช่องตารางคะแนน ตามความเจ็บปวดที่ตนเองได้รับ และการสังเกตพฤติกรรมความเจ็บปวดของผู้ป่วย ตามแบบที่สร้างขึ้น จากผลการใช้ดนตรีบำบัด เนื่องจากผู้ป่วยไม่เคยมีประสบการณ์การสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก และทนระดับความเจ็บปวดได้ดี ณ เวลา 10 20 30 นาที และพฤติกรรมความเจ็บปวดน้อยกว่า จากการประเมินความเจ็บปวด เนื่องจากผู้ป่วยได้ฟังดนตรีอยู่ในช่วง 60-80 ครั้งต่อ นาที เป็นจังหวะที่ทำให้สงบ และผ่อนคลาย การใส่หูฟังชนิดครอบ ช่วยลดเสียงภายนอกได้ ส่วนระดับคะแนนความเจ็บปวด และคะแนนพฤติกรรมความเจ็บปวดขณะสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก ในระดับต่ำ แต่ไม่ถึงกับไม่ปวดเลย แต่ก็ยังพบปัญหาเรื่องเกร็งจากการนอนท่าเดียว การไม่เคยใส่หูฟังครอบ ทำให้รำคาญ แต่ความรู้สึกของผู้ป่วยนั้นให้ข้อมูลว่า แม้ความเจ็บปวดยังคงมีอยู่แต่ยังรู้สึกชอบฟังดนตรี แม้ในโอกาสต่อไป ถ้าต้องได้รับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกอีก จึงถือได้ว่าผู้ป่วยรายนี้ที่ได้รับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกพร้อมกับการรับฟังดนตรีที่ตนเองเลือก ซึ่งทำให้ช่วยผ่อนคลาย ทำให้เกิดความพึงพอใจจากการฟังดนตรี โดยถามความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้ป่วยเรื่องรูปแบบของเพลงที่อยากฟัง อยากฟังเพลงที่ตัวเองเคยมีประสบการณ์การฟัง ชอบมากกว่านี้

จากกรณีศึกษาดังกล่าว อธิบายรายละเอียดได้จากแนวคิดการใช้ดนตรีบำบัดได้ดังนี้

2.1) การใช้ดนตรีบำบัด

ดนตรีบำบัดหมายถึงการใช้ดนตรีและวิธีการทางดนตรีในการช่วยฟื้นฟู รักษา และพัฒนาด้านอารมณ์ ร่างกาย และจิตใจเพื่อให้มีสุขภาพ ซึ่งจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บำบัดกับผู้เข้ารับการบำบัด โดยใช้กิจกรรมที่ได้รับการออกแบบอย่างดี ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เข้ารับการบำบัดเช่น การร้องเพลง การบรรเลง หรือการฟังดนตรี การบริหารจัดการและการเลือกใช้กิจกรรมดนตรีใดๆก็ตาม นักดนตรีบำบัดต้องนำความรู้และประสบการณ์ของตนไปประยุกต์ใช้กับผู้เข้ารับการ

บำบัดที่มีอาการของโรค และพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบำบัด⁷³

ดนตรีจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บำบัดกับผู้เข้ารับการบำบัด โดยใช้กิจกรรมที่ได้รับการออกแบบอย่างดีให้เหมาะกับสภาพผู้เข้ารับการบำบัด เช่น การร้องเพลง การบรรเลง หรือการฟังดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้การบริหารจัดการ วิธีการใช้ดนตรีอย่างระมัดระวังเป็นสิ่งที่ควรคำนึง เพราะการจะเลือกใช้นักร้องหรือกิจกรรมใดก็ตาม นักดนตรีต้องนำความรู้และประสบการณ์ของตนไปประยุกต์ใช้กับผู้เข้ารับการบำบัดที่มีอาการของโรค และพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบำบัด⁷⁴

องค์ประกอบของดนตรีที่นำมาใช้ในการบำบัด

เสียงสูงต่ำ ที่ถูกร้อยเรียงขึ้นตามจินตนาการของมนุษย์อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสะท้อนภาพแห่งจินตนาการ และเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ คือ ดนตรี ซึ่งดนตรีของมนุษย์ต่างเผ่าพันธุ์ ย่อมมีความแตกต่างกันไปเนื่องจากปัจจัยในการสร้างจินตนาการ เช่น สภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ขนบธรรมเนียมปฏิบัติของวัฒนธรรม อันได้แก่วิถีชีวิต ความเป็นอยู่มีความแตกต่างกัน จะต่างมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเขตภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่

เสียงดนตรีมีองค์ประกอบที่สำคัญสองส่วนได้แก่ ทำนอง และจังหวะ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้
ระดับเสียง (Pitch) คือความถี่ของรอบในการสั่นสะเทือนของวัตถุนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างของเสียงไปในทางสูงหรือต่ำ หากรอบในการสั่นสะเทือนมากก็จะมีเสียงสูง หากรอบในการสั่นสะเทือนน้อยก็มีเสียงต่ำ มนุษย์มีการรับรู้ในด้านความสูงต่ำของเสียงซึ่งบ่งบอกความรู้สึกก่อนข้างจะตรงกัน เช่นเสียงในทางต่ำจะทำให้อารมณ์ที่ไม่สดใสเท่ากับเสียงสูง เป็นต้น

ธรรมชาติของเสียง (Tone color) คือลักษณะเฉพาะของเสียงที่เกิดขึ้นจากการสั่นสะเทือนของวัตถุที่ต่างชนิดกัน โดย การตีตึง การสี การเป่า การตีหรือการเขย่าวัตถุ

⁷³ บุษกร สำโรงทองและคณะ เอกสารวิชาการ “ดนตรีบำบัด” สำนักการแพทย์ทางเลือก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก สุขุมวิทมีเดียมาร์เก็ตติ้ง จำกัด กรุงเทพฯ 2551 หน้า 10

⁷⁴ ชัยวุฒิ ดินปรารงค์ ดนตรีบำบัด อักษรการพิมพ์ กรุงเทพฯ 2539

ต่างๆซึ่งความหนาแน่นของ มวลสารของวัตถุที่ต่างชนิดกันทำให้เสียงที่เกิดขึ้น นั้นแตกต่างกันซึ่งมนุษย์สามารถบ่งบอกเสียงที่มาจากแหล่งกำเนิดเสียงที่แตกต่างกันได้จากประสบการณ์ได้จากประสบการณ์กรฟังดนตรี เช่น เสียงไวโอลินให้ความรู้สึกสดชื่นรื่นรมย์ ในขณะที่เสียงของเครื่องดนตรีประเภทฆ้องให้ความรู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

ความเข้มของเสียง (Tone intensity) คือ ความหนัก เบา ของเสียงที่ขึ้นอยู่กับความแรงความค่อยในการสร้างเสียงดนตรี ความเข้มของเสียงนี้มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกได้ เช่น เสียงเบาให้ความรู้สึก อ่อนหวาน หรือเสียงดังให้ที่ก้าวร้าว โกรธขึ้นได้

เสียงดนตรีที่แสดงอารมณ์ เกิดขึ้นจากส่วนประกอบของท่านองดังที่กล่าวมานี้ เป็นตัวส่งผลให้เกิดรสในการฟังดนตรีขึ้น ทั้งระดับเสียงและธรรมชาติของเสียงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอารมณ์ที่เกิดจากการรับรู้ในรสของดนตรีให้แก่ทางท่านองเพลง ผู้ฟังจะสามารถรับรู้และแปลความหมายของท่านองเพลงได้โดยใช้จินตนาการที่มีต่อพฤติกรรมตามประสบการณ์ ของตนท่านองจะมีความไพเราะได้นั้นต้องมีคุณภาพด้าน ความกลมกลืน (Harmony) คือการประสานเสียงของท่านองที่ไม่ขัดหู และมีความปลั่งจำเพาะ (Tonal timbre) คือเสียงที่มีความงามพอเหมาะแก่การฟัง นอกจากนี้หากมีเนื้อเพลง (Lyrics) บรรจอยู่ด้วยแล้ว ความหมายของเนื้อเพลงก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถ สะท้อนภาพจินตนาการของผู้ประพันธ์ได้ดีขึ้น ทั้งนี้มีข้อจำกัดในการเข้าใจภาษามาเป็นตัวแปรอย่างหนึ่งคือผู้ที่เข้าใจภาษาเท่านั้นจึงจะมีความสะท้อนใจกับบทเพลงด้วยเนื้อเพลงนั้นๆ ได้

จังหวะ คือ ความสั้นยาวของเสียงที่ทำให้เกิดท่วงท่านองที่สามารถสะท้อนความรู้สึกที่มีความหลากหลาย จังหวะอาจหมายถึงจังหวะของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดี เช่น กลองหรือเครื่องเคาะต่างๆ ที่มนุษย์นำเข้ามาประดับประดาให้เป็นเครื่องช่วยเน้นย้ำจังหวะที่ถูกสร้างขึ้นแต่เดิม มีความน่าสนใจ ทำให้เสียงดนตรีนั้นสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ มากขึ้น การรับรู้ด้านจังหวะนั้น แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะที่ตรงข้ามกัน จังหวะที่เป็นคู่ต่างกันนี้ สะท้อนถึงอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกัน ได้แก่

จังหวะที่ปกติสม่ำเสมอ (Regular) ให้อารมณ์ที่เรียบง่าย สบาย ตรงข้ามกับจังหวะที่ไม่สม่ำเสมอ (Irregular) ให้อารมณ์ที่อึดอัด สะดุด คับข้องอย่างไรก็ดีจังหวะใน

ลักษณะนี้อาจเพิ่มสีสัน ให้บทเพลงได้หากผู้ประพันธ์หรือผู้บรรเลงมีศิลปะในการสร้างงานดนตรีให้ความสะกด ความซับซ้อนกลายเป็นเสน่ห์ของเพลงเช่นดนตรีเพลงแจ๊ส ที่มีลีลาของเครื่องดนตรีหยอกล้อกับกลอง

จังหวะหนัก (Strong) ให้อารมณ์ที่หนักแน่น มั่นคง สง่างาม กับจังหวะเบา (Weak) ให้ความรู้สึกที่อ่อนไหว โอนอ่อนไม่มั่นคง

จังหวะยาว (Long) ให้ความรู้สึกที่แน่นยำ กับจังหวะสั้น (Short) ให้ความรู้สึกที่รวดเร็วสดใส⁷⁵

งานด้านดนตรีบำบัด ที่ใช้ในโรงพยาบาลคือการบรรเทาอาการปวด จากการใช้เครื่องสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก

ความเจ็บปวด คือ ประสบการณ์การรับรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้น เมื่อเนื้อเยื่อได้รับอันตราย เป็นความไม่สุขสบายหรือทุกข์ทรมาน เป็นสัญญาณเตือนในการป้องกันอันตรายของร่างกาย ทำให้มีพฤติกรรมแสดงออกได้หลายๆ ทาง ซึ่งบุคคลที่ประสบเท่านั้น สามารถบอกได้ว่ามีความรู้สึกอย่างไร และความรู้สึกนั้น จะคงมีอยู่ตลอดเวลา ตราบเท่าที่บุคคลนั้นบอกว่ามีอยู่ และยังเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรมของบุคคลด้วย

ความเจ็บปวดจากการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกนั้น เกิดจากคลื่นเสียงความถี่สูงที่ออกจากแหล่งกำเนิด เดินทางผ่านน้ำ เกิดเป็นแรงอัด กระแทบผิวหนังผ่านเข้าไปในเนื้อเยื่อ รวมเสียงที่ก้องนิ้ว ตามหลักฟิสิกส์เมื่อพลังงานเสียงผ่านตัวกลางที่มีความนำ (conductance) ต่างกัน ตรงจุดรอยต่อผิว (interface) ระหว่างตัวนำทั้งสอง จะมีการถ่ายทอดแรงอัด (compression force) และมีการดูดซับพลังงาน ยิ่งมีความแตกต่างกันมาก การดูดซับพลังงานยิ่งมาก (น้ำมีความนำเสียงน้อยกว่าเนื้อเยื่อ) ผิวหนังซึ่งเป็นรอยต่อผิวระหว่างน้ำกับเนื้อเยื่อ เมื่อได้รับแรงอัด จะมีการดูดซับพลังงาน ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกเจ็บปวดทั้งที่บริเวณผิวหนัง (superficial pain) และอวัยวะภายใน (visceral pain) ได้ โดยอาจรู้สึกเจ็บแปลบทันทีทันใด (sharp and prinking) รู้สึกเจ็บที่ผิวหนัง เหมือนถูกเคาะ ถูกชก หรือ ถูกกระแทกที่เอว ซึ่งเป็นบริเวณที่คลื่นมากระทบผิวหนัง

⁷⁵ บุษกร สำโรงทองและคณะ *ดนตรีบำบัด* สำนักการแพทย์ทางเลือก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก สุขุมวิทมีเดียมาร์เก็ตติ้ง จำกัด กรุงเทพฯ 2551 หน้า 14 – 20

ผู้ป่วยที่ได้รับความเจ็บปวดจากการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อก จะพยายามอดทนต่อความเจ็บปวดอย่างยิ่ง เพราะ มีความหวังว่าจะรักษาให้หายขาดได้ โดยไม่ต้องผ่าตัด ถ้าทนความเจ็บปวดไม่ได้จะถูกผ่าตัด ซึ่งผู้ป่วยส่วนใหญ่กลัว ผู้ป่วยมักจะอดทน ไม่แสดงความเจ็บปวด นอกจากกรายที่ปวดมาก ทนไม่ไหว จึงจะแจ้งแพทย์หรือพยาบาลทราบ ทำให้แพทย์หรือพยาบาลเข้าใจผิดว่าการรักษานี้ไม่ทำให้เจ็บปวด หรือประเมินความเจ็บปวดของผู้ป่วยผิดไป⁷⁶

ปัจจุบัน การรักษาในไต และท่อไต นอกจากการผ่าตัดเอาก้อนนิ่วออกแล้ว (nephrolithotomy, ureterolithotomy) ยังมีการใช้เครื่องมือสอดผ่านผิวหนังไปที่ไต หรือสอดเครื่องมือผ่านท่อปัสสาวะขึ้นไปท่อไตเพื่อกระแทกก้อนนิ่วให้แตกเป็นก้อนเล็กๆ แล้ว คีบ ก้อน นิ่ว ออก มา (PCNL: Percutaneous Nephrolithotomy, URSL: Ureterorenoscopic Lithotripsy) ซึ่งการรักษาเหล่านี้ ผู้ป่วยส่วนใหญ่ต้องนอนโรงพยาบาลและได้รับยาชาทางไขสันหลัง (spinal anaesthesia) หรือ ยาระงับความรู้สึกทั่วร่างกาย (general anaesthesia) แต่มีการรักษาอีกวิธีหนึ่งที่เป็นที่นิยม ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ปลอดภัย ไม่มีแผลผ่าตัด ผู้ป่วยรู้สึกตัวตลอดการรักษา ใช้เวลาในการรักษา 40 - 60 นาที ภายหลังการรักษา ผู้ป่วยสามารถกลับบ้านได้ การรักษานี้ คือ การสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อก (ESWL: Extracorporeal Shock Wave Lithotripsy) เป็นการรักษาโดยใช้คลื่นช็อกจากภายนอกร่างกาย กระแทกก้อนนิ่วให้แตกเป็นก้อนเล็กๆ หรือผง หลุดปนออกมากับปัสสาวะ โดยไม่ทำอันตรายต่อเนื้อเยื่อในร่างกาย แต่การสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อกนี้ มีผลทำให้ผู้ป่วยได้รับความเจ็บปวดขณะรับการรักษาได้ อาการที่พบขณะรับการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อกในห้องสลายนิ่ว โรงพยาบาลลำปาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึง ปี พ.ศ. 2541 จำนวน 979 ราย⁷⁷ พบว่า ผู้ป่วยทุกรายมีความเจ็บปวด พบตั้งแต่เจ็บปวดเล็กน้อยจนถึงเจ็บปวดมากจนทนไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของโรงพยาบาลศิริราชที่พบว่า ผู้ป่วย 43 ราย ส่วนมากจะมีความเจ็บปวดขณะรับการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อกระดับปานกลาง ร้อยละ 40 (ชารา ตรีตระการ และคณะ, 2535) เช่นเดียวกับการวิจัยของนฤมล จันทร์ฉาย (2538) ที่พบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อกส่วนใหญ่มีความเจ็บปวดอยู่ในระดับปานกลาง จากการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความเจ็บปวดเป็นอาการ

⁷⁶ สัมภาษณ์ นายแพทย์ชาติรี วีระศวิน ศัลยแพทย์ระบบทางเดินปัสสาวะ 11 พฤษภาคม 2557

⁷⁷ รายงานเวชระเบียนโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ฝ่ายเวชระเบียน ประจำปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2541

ที่พบในผู้ป่วยขณะรับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกแทบทุกราช และส่วนมากเจ็บปวดระดับปานกลาง⁷⁸

การใช้ดนตรีเพื่อลดความเจ็บปวดเพื่อการสลายนิ้ว

ดนตรีมีคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดความสงบ ผ่อนคลายและสามารถเบี่ยงเบนความสนใจได้ ซึ่งการเบี่ยงเบนความสนใจด้วยดนตรีสามารถบรรเทาความเจ็บปวดได้ดีเท่ากับหรือดีกว่ายาบรรเทาปวด ดนตรีจึงถูกนำมาใช้เพื่อลดความเจ็บปวดประเภทต่างๆ ได้แก่ความเจ็บปวดหลังผ่าตัด ความเจ็บปวดเรื้อรัง และความเจ็บปวดในทางศูติกรรม เป็นต้น⁷⁹

การฟังดนตรีช่วยลดความเจ็บปวดดังนี้

1) การฟังดนตรีกระตุ้นให้วิถีประสาทของสมองมีการตื่นตัว มีผลให้การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บปวดลดลง การส่งผ่านความรู้สึกความเจ็บปวดลดลงด้วย

2) ดนตรีสามารถปลุกเร้าอารมณ์ และเป็นผลให้ต่อมใต้สมอง หลั่งสารเอ็นดอร์ฟิน ซึ่งเป็นสารที่มีคุณสมบัติคล้ายฝิ่น จึงสามารถลดความเจ็บปวดได้

3) ดนตรีสามารถลดความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะการฟังที่ปิดกั้นเสียงรบกวนจากภายนอก ส่งผลให้เกิดการลดความเจ็บปวดตามวงจรความกลัว - ความตึงเครียด - ความเจ็บปวด

4) ดนตรีทำให้รับรู้ถึงความเอื้ออาทร ผู้ฟังดนตรีจะมีกำลังในการเผชิญความเจ็บปวด

นอกจากนี้ดนตรียังทำให้ระดับกันความเจ็บปวดสูงขึ้น และมีความทนต่อความเจ็บปวดมากขึ้น⁸⁰

กลไกการลดความเจ็บปวด ด้วยดนตรี

⁷⁸ ชวนะ เอี่ยมเพชรพงศ์ และนางเยาว์ พงศ์ปริตร การศึกษาผลการใช้เครื่องสลายนิ้ว SONOLITH 3000 ในโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี สำนักงานสรรพสิทธิเวชสาร อุบลราชธานี 2536

⁷⁹ ครรชนี ล้อมประเสริฐ “ผลของดนตรีต่อการเผชิญความเจ็บปวดในระยะคลอดของผู้คลอดครั้งแรก” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2539

⁸⁰ วัลลภา สังฆโสภณ “ผลของดนตรีต่อความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานในผู้ป่วยมะเร็ง” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล 2536

คนตรีช่วยลดความเจ็บปวด โดยใช้ทฤษฎีควบคุมประตูดังนี้ เสียงของคนตรีที่ผ่านอวัยวะเกี่ยวกับการได้ยิน จะส่งสัญญาณประสาทต่อไปยังสมองส่วนทาลามัสคอร์เท็กซ์ และระบบลิมบิก ส่งผลไปยังเรติคิวลาร์ฟอร์เมชัน เพื่อไปยังยัง เอส.จี.จี.ไม่ให้ส่งสัญญาณประสาทไปยังที.เซล เมื่อที.เซล ถูกยับยั้ง ประตูดังนี้ ไม่สามารถส่งสัญญาณความเจ็บปวดขึ้นไปยังระบบควบคุมส่วนกลางได้ เมื่อการรับรู้ต่อความเจ็บปวดลดลง ทำให้สามารถเผชิญกับความเจ็บปวดได้ดีขึ้น⁸¹

การนำคนตรีมาใช้เพื่อการบำบัดในโรงพยาบาลลำปางนั้น มุ่งเน้นไปที่เพื่อลดความเจ็บปวดจากการสลายนิ้ว โดยมีการศึกษาผลของคนตรีต่อระดับความเจ็บปวดและพฤติกรรมความเจ็บปวดของผู้ป่วยขณะรับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก โดยมีรายละเอียดคือ ผู้ป่วยโรคนิ้วในไตและท่อไต ที่ได้รับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกจำนวน 40 คน ณ ห้องสลายนิ้ว รพ.ลำปาง ทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป รู้สึกตัวดี สื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ สามารถมองเห็นตัวหนังสือขนาด 1 ซม. และยินดีเข้าร่วมในการวิจัย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ให้มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน (เพศ อายุ ตำแหน่ง ขนาด ก้อนนิ้ว และประสบการณ์การสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก) จากการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60 และ 55 โดยในกลุ่มทดลองมีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 41 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 55 และทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35 และ 45 นอกจากนี้ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอทั้งก่อนและหลังการเจ็บป่วย คิดเป็นร้อยละ 60, 80 และ 50, 70 โดยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก คิดเป็นร้อยละ 80 เท่ากัน และมีขนาดก้อนนูนน้อยกว่า 1.9 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 80 และ 65 ตามลำดับ

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยได้แก่ เครื่องวัดความดันโลหิตพร้อมหูฟัง หูฟังแบบครอบ เครื่องเล่นเทปชนิดปรับความดังของเสียง และกรอเทปได้โดยอัตโนมัติ และตลับเทปซึ่งได้บันทึก

⁸¹ ครรชนี ล้อมประเสริฐ “ผลของคนตรีต่อการเผชิญความเจ็บปวดในระยะคลอดของผู้คลอดครรภ์แรก” วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2539

ดนตรีสำหรับการวิจัยที่ได้คัดเลือกมาจากการวิจัยของดร.ชนิ ลิ้มประเสริฐ เป็นเพลง ลูกทุ่ง เพลงไทยสากล และจากการวิจัยของวัลลภา สังฆโสภณ เป็นดนตรีไทยบรรเลง ของใหม่ไทย ประเภทที่ 2 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบ สัมภาษณ์ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล แบบสัมภาษณ์ความเจ็บปวด ของผู้ป่วยขณะรับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก มาตรฐานระดับความเจ็บปวดที่นำมาจาก มาตรฐานวัดความเจ็บปวดของพรนิรันดร์ อุดมถาวรสุข และแบบสังเกตพฤติกรรมความ เจ็บปวดของผู้ป่วยขณะรับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

วิธีการดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างจะได้รับประทานยาบรรเทาปวด ก่อนการทำการ สลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก 30 นาที โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำครั้งแรกจะได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติ ตัวก่อน ขณะ และหลังทำการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก ร่วมกับการสังเกตอาการผิดปกติที่ควรมา พบแพทย์ ก่อนการทำการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก โดยขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างในการทำ วิจัย แล้วจัดให้กลุ่มทดลองเลือกดนตรีที่ชอบ และให้ฟังดนตรีนั้นทางหูฟังแบบครอบศีรษะ โดยกำหนดความดังของเสียงให้อยู่ในช่วง 50 – 60 เดซิเบล ก่อนการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก 5 นาที แล้วฟังต่อไปเรื่อยๆ จนทำเสร็จ โดยขณะทำมีการวัดความดันโลหิต ตรวจชีพจร และ การหายใจ ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมความเจ็บปวด และให้กลุ่มทดลองชี้ที่มาตรฐานระดับความ เจ็บปวดว่า มีความเจ็บปวดมากน้อยเพียงใด ทำเช่นนี้ทุก 10, 20, 30 และ 40 นาที หลังทำการ สลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกได้นาน 30 นาที และผู้ป่วยพร้อมที่จะตอบแบบสัมภาษณ์ จึงทำการ สัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้น ร่วมกับความรู้สึกเกี่ยวกับการฟังดนตรี ส่วนกลุ่ม ควบคุมจะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มทดลองทุกอย่างแต่ไม่ได้ฟังดนตรี นอกจากนั้น ถ้ามีกลุ่มตัวอย่างรายใด ไม่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย จะยุติการวิจัยและตัดผู้ป่วยดังกล่าว ออกจากการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

- 1) จากข้อมูลเกี่ยวกับการฟังดนตรีขณะรับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกผู้ป่วยร้อยละ 5 ปกติ ไม่ชอบฟังดนตรี แต่เมื่อได้ฟังดนตรีแล้วผู้ป่วยรู้สึกพอใจดนตรีที่ฟัง นอกจากนั้น ผู้ป่วยทุกคนพอใจดนตรีที่ฟัง โดยคิดว่าดนตรีช่วยลดความเจ็บปวดได้ ควร นำดนตรีมาใช้กับผู้ป่วยขณะทำการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก และหากได้รับการทำในครั้ง ต่อไป ส่วนมากต้องการฟังดนตรีอีก จึงเห็นได้ว่าน่าจะมีการนำดนตรีมาใช้กับผู้ป่วยที่รับ การสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก และการผ่าตัดอื่นที่ผู้ป่วยรู้สึกตัวขณะทำผ่าตัด

2) ควรนำคนตรีมาใช้ร่วมในการพยาบาลผู้ป่วยที่มีความเจ็บปวดข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

1) เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญของคนตรี ในการนำคนตรีมาใช้กับผู้ป่วยเพื่อลดความเจ็บปวดในการให้การพยาบาล หรือผ่าตัดอื่นที่มีความเจ็บปวด

2) เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรทางการพยาบาลให้เห็นถึงประโยชน์ของคนตรี ในการนำคนตรีมาใช้กับผู้ป่วย เพื่อลดความเจ็บปวดในการให้การพยาบาล หรือผ่าตัดอื่นที่มีความเจ็บปวดโดยใช้คนตรีเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการให้การพยาบาลผู้ป่วยที่มีความเจ็บปวด⁸²

ลักษณะของเพลงหรือประเภทของเพลง มีความแตกต่าง และเป็นตัวแปรหลายประการ สำหรับการจัดเพลงให้คนไข้⁸³

จากการศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นคุณค่าของคนตรีที่มีประโยชน์ในด้านการบำบัดรักษา ร่วมกับแนวทางการรักษาของแพทย์ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ป่วยมากที่สุด ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการฟังดนตรีขณะรับการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อค

จำนวนและร้อยละของกลุ่มทดลองจำแนกตามความชอบ ความรู้สึกต่อการฟังดนตรี การช่วยลดความเจ็บปวดโดยใช้คนตรี ความต้องการในการฟังดนตรี และประเภทดนตรี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

⁸² วิภาดา ศุภสุวรรณกุล “ผลของคนตรีต่อความเจ็บปวดของผู้ป่วยขณะรับการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อค ในห้องสลายนิ่ว” งานศึกษาวิจัย โรงพยาบาลลำปาง 2542

⁸³ สัมภาษณ์ อาจารย์ บุญธรรม แสงเจริญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 7 พฤษภาคม 2557

ความรู้สึกเกี่ยวกับการฟังดนตรี	จำนวน	ร้อยละ
1. ตามปกติชอบฟังดนตรี		
- ไม่ชอบ	1	5
- ชอบ ลักษณะดนตรี	16	80
ขับร้อง		
บรรเลง	0	0
ขับร้องและบรรเลง	3	15
2. ความรู้สึกต่อดนตรีที่ฟัง		
- ไม่พอใจ	0	0
- พอใจ	20	100
3. ดนตรีช่วยบรรเทาความเจ็บปวดขณะทำ		
- ไม่ได้	0	0
- ได้	20	100
4. การใช้ดนตรีกับผู้ป่วยขณะทำ		
- ไม่ควร	0	0
- ควร	20	100
5. การฟังดนตรีในการทำครั้งต่อไป		
- ไม่ต้องการ	0	0
- ต้องการ	19	95
- ฟังหรือไม่ฟังก็ได้	1	5
6. ประเภทของดนตรีที่ผู้ป่วยเลือก		
- ลูกทุ่ง	13	65
- ไทยสากล	2	10
- บรรเลง	5	25

จากตารางพบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ชอบฟังดนตรี และลักษณะดนตรีที่ชอบ คือ เพลงขับร้องร้อยละ 80 โดยเลือกเพลงลูกทุ่งร้อยละ 65 ทุกคนพอใจดนตรีที่ฟัง และคิดว่าดนตรีช่วยบรรเทาความเจ็บปวดขณะทำได้โดยเห็นด้วยกับการนำดนตรีมาใช้กับผู้ป่วยขณะรับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก ในครั้งต่อไปหากได้รับการสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อกอีกส่วนใหญ่ต้องการฟังดนตรี (ร้อยละ 95)

การใช้ดนตรีบำบัดในโรงพยาบาลลำปาง ปัจจุบัน ได้ดำเนินการในห้องสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก ร่วมกับการรักษาของแพทย์ สำหรับในหน่วยงานอื่นๆ ยังไม่ได้นำดนตรีบำบัดเพื่อประกอบการรักษามาใช้ได้เท่าที่ควร

2.2) การใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพ

การมุ่งเน้นเพียงการรักษาพยาบาล และการป้องกันโรคติดต่อเหมือนในอดีต ไม่ทำให้ปัญหาสุขภาพลดลงได้ หลายประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดการแก้ปัญหาสุขภาพจาก “ซ่อมแซมรักษา” มาสู่ “การป้องกันส่งเสริมสุขภาพ” แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากองค์การอนามัยโลกเป็นแกนนำการหาแนวทางใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพ โดยการจัดประชุมนานาชาติที่กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา ทำให้ได้ข้อสรุปแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาสุขภาพ และพัฒนาสุขภาพของประชาชน แนวทางนั้น คือ “การสาธารณสุขแนวใหม่” (New public health) โดยใช้แนวคิด “การส่งเสริมสุขภาพ” (Health promotion) ซึ่งแนวคิดนี้เกิดขึ้นเริ่มแรกในประเทศสวีเดน และหลายประเทศได้นำไปคัดแปลงประยุกต์ใช้ตามบริบทสังคมวัฒนธรรมรวมทั้งประเทศไทยด้วย⁸⁴

ความหมายของ การส่งเสริมสุขภาพ

ตามกฎบัตรออตตาวาได้ให้ความหมายของ “การส่งเสริมสุขภาพ” ว่าเป็นกระบวนการเพิ่มสมรรถนะให้คนเราสามารถควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพ และเป็นผลให้บุคคลมีสุขภาพดีขึ้น (Duangwadee, S. 2001)

สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ (2545) ได้ทบทวนหลักการและแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพจากการประชุมระดับนานาชาติ 4 ครั้ง และให้ความหมายของ “การส่งเสริมสุขภาพ” ว่าเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนเพิ่มสมรรถนะในการควบคุม และพัฒนาสุขภาพของตนเอง

Pender, 1996 (อ้างใน Janice, E.et.al. 1999) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพเป็นการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความผาสุกและการมีสุขภาพดีในระดับสูง⁸⁵

การใช้ดนตรีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลลำปางนั้น เป็นการดำเนินกิจกรรมด้านดนตรีในโรงพยาบาลเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจ มีกิจกรรมการใช้ดนตรีต่างๆดังนี้

โครงการอนุรักษ์ดนตรีไทย

⁸⁴ ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ บริษัทไชด์จำกัด กรุงเทพฯ 2541

⁸⁵ ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ การศึกษาสถานการณ์ส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยและต่างประเทศ ภาควิชาสุขภาพศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2538

โครงการขับร้องและฟังดนตรี ในโรงอาหาร

โครงการบรรเลงดนตรีข้างเตียง ในหอผู้ป่วย

โครงการดนตรีลีลาศเพื่อลดความเครียดและการผ่อนคลาย

1) โครงการส่งเสริม อนุรักษ์ดนตรีไทย โรงพยาบาลลำปาง

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยให้บุคลากรได้ตระหนักถึงความเป็นชาติไทย สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การได้เรียนรู้ในด้านดนตรี เพราะดนตรี เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษไทย โดยได้ผสมผสาน ภูมิปัญญาในแต่ละเรื่องไว้อย่างกลมกลืนและชาญฉลาด เมื่อผู้ฟังที่เป็นบุคลากร หรือผู้ป่วยได้ฟัง นอกจากช่วยในการผ่อนคลายจาก รับประทานแล้ว ยังได้เรียนรู้ถึงความเป็นมา รู้คุณค่าและทางด้านดนตรี ทำให้เกิดความซาบซึ้งรักและ ห่วงเห่นเกิดการอนุรักษ์สืบทอดมรดกอันล้ำค่าทางดนตรีจากบรรพบุรุษให้ยั่งยืนสืบไปในสังคมไทยและชาติไทย เป็นการดำเนินการในการสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทยและการพัฒนาคุณธรรมเพื่อการปลูกฝังพัฒนาคุณภาพบุคลากรรุ่นใหม่ ๆ ให้มีสำนึกความเป็นไทย มีสุนทรียภาพทางด้านอารมณ์ รวมทั้ง รักและห่วงเห่นในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นแสดงถึง ความเป็นชาติไทยโดยคาดหวังผลสำเร็จของการดำเนินงานว่าจะสามารถปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยให้แก่บุคลากร ในโรงพยาบาล และผู้ฟัง ให้เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของดนตรีนาฏศิลป์ พื้นบ้านอันจะส่งผลถึงความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของสังคมไทยสืบไปประกอบกับการใช้ดนตรีไทย มาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อให้ผู้ป่วยและญาติฟัง ทำให้เกิดความผ่อนคลายความเครียดที่เกิดจากการรอคอยการรักษาได้อีกทาง

รูปแบบและวิธีการดำเนินงาน คือนำดนตรีไปใช้ในการบรรเลงดนตรีไทย โดยนำกิจกรรมการฟังเพลงเพื่อการผ่อนคลายมาประยุกต์ใช้ และมีโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย สมาชิกประกอบด้วยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลำปาง และสมาชิกจากชมรมผู้สูงอายุ และชมรมจิตอาสา และนักดนตรีรับเชิญ ครูเพลง เพื่อขับกล่อมผู้ป่วยหรือคนไข้ที่มีมารับบริการรักษาได้ผ่อนคลาย โดยจัดสถานที่บรรเลงขึ้น ณ ตานพระพุทธรูป หน้าอาคารสิทธิเกษม ในวัน อังคาร กับ วันพฤหัสบดี เวลา 11.00 น. ถึง 13.00 น.

2) โครงการดนตรีลีลาศเพื่อสุขภาพ แก่เจ้าหน้าที่

ช่วยให้บุคลากรเกิดการผ่อนคลายจากการฟังเพลงและได้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย โดยเฉพาะผู้สูงอายุก็คือการเดินลีลาศเพื่อสุนทรีย์และการผ่อนคลายอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง เพื่อให้บุคลากรได้มีการผ่อนคลายสนุกสนานและเกิดความสามัคคีในหมู่คณะช่วยให้ลดความเครียดและดนตรีจะช่วยให้มีจิตใจที่อ่อนโยนเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้กับบุคลากรและบุคลากรได้แสดงความสามารถโดยการเดินลีลาศโชว์ด้วยความมั่นใจ

โครงการลีลาศเพื่อสุขภาพขึ้นเพื่อให้ผู้สนใจทั่วไปในโรงพยาบาล รวมทั้งบุคลากรและนักศึกษาแพทย์ ได้รับประโยชน์ ดนตรีลีลาศอันจะส่งผลให้มีสุขภาพแข็งแรงและมีจิตใจที่แจ่มใสต่อไป

รูปแบบและวิธีการดำเนินการ นั้น โดย ชมรมดนตรีได้เชิญอาจารย์สอนลีลาศ ประกอบเพลงเพื่อให้เจ้าหน้าที่ ได้ฝึกเล่นลีลาศ เพื่อให้บุคลากรให้คลายความเครียดจากการทำงานและผ่อนคลาย ลดความวิตกกังวลใจ และเพื่อส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร โดยมีการเปิดเพลงร่วมกับการสาธิต การลีลาศ ซึ่งจัดขึ้นบริเวณลานใกล้หอผู้ป่วยสูติกรรม ชั้น 2 ตึกสิทธิเกษม เวลา 16.30 น. ถึง 18.00 น.

3) โครงการร้องเพลง และฟังเพลง เพื่อสุขภาพในบริเวณโรงพยาบาล

โรงพยาบาล

มีวัตถุประสงค์ ให้บุคลากร ผู้ป่วย และญาติ ได้รับฟังเพลงจากการขับร้องของนักร้องและนักดนตรีผู้มีจิตอาสา โดยนักดนตรีจิตอาสา หรือ ผู้ที่มีความประสงค์จะร้องเพลงเพื่อระบายความเครียดระหว่างช่วงรับประทานอาหารกลางวัน เพลงที่จะเลือกร้องนั้น เป็นเพลงที่มีจังหวะงดงาม ไพเราะ ง่ายต่อการร้องใกล้เคียงกับระดับเสียงของกลางซึ่งนักดนตรีจิตอาสาจะควบคุมกำกับไว้ การร้องเพลงโซวบนเวทีกับการร้องเพลงเพื่อสุขภาพจะไม่เหมือนกัน การร้องเพลงบนเวที ต้องซ้อม ทั้งท่วงท่า การร้องไม่ให้ผิดเลย คนฟังจะชื่นชม แต่การร้องเพลงเพื่อสุขภาพ จะร้องให้มีความสุข พอใจ ร้องในเวลาที่ยากจะร้อง เจ็บสงบในเวลาว่าง ตั้งใจเพื่อบำบัดตัวเองหรือคนใกล้ตัว คนที่เรารักให้มีความสุข มีสุขภาพที่ดี มีภูมิต้านทานโรคเพิ่มขึ้นมีความคิดที่เป็นระบบ มีสติร้องอย่างตั้งใจ ห่วงใย ด้วยความรักที่อยากให้คนนั้นได้ฟัง จะต้องเลือกเพลงที่เราชอบมาก และร้องได้ดี ร้องหลาย ๆ เที้ยว เทคนิคในการร้องเพลงทำให้สุขภาพดีควรจะร้องในที่

มีอากาศถ่ายเทได้ดี ขณะที่ร้องเพลง จะต้องหายใจมากขึ้น จะสูดอากาศบริสุทธิ์
สุขภาพจะดีขึ้น จะได้รับพลังจากพลังจากเสียงดนตรีจิตที่ขัดเกลามาแล้ว จิตที่มี
สมาธิร่วมกับการร้องเพลงอย่างมีคุณภาพจะทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น โดยเฉพาะยิ่ง
ในช่วงสุดท้ายของชีวิต ใช้วิธีการรักษาหลายแบบเข้ามาผสมผสาน ใช้ธรรมชาติ
บำบัด และดนตรีบำบัดจะสำคัญมาก การนำมาใช้ดูแลผู้ป่วยจะได้เกิดประโยชน์

วิธีการดำเนินงาน จัดตั้งเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมเครื่องเสียงที่บริเวณ
โรงอาหาร หลังจากที่นักดนตรีได้จัดตั้งเครื่องเสียงแล้ว นักดนตรีจะบรรเลงเพลง
แล้วเชิญนักร้องจิตอาสาขับร้องเพลงให้ผู้ป่วยที่สามารถมาที่โรงอาหารได้ หรือ
ญาติ และบุคลากรโรงพยาบาล ได้ร่วมขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ลูกกรุงโดยมี
จังหวะไม่เร็ว และเสียงที่ไม่ดังจนเกินไป อีกทั้งยังสามารถขอให้นักร้องและนัก
ดนตรีบรรเลง เพลงที่ตนเองอยากฟังได้อีก เวลา ดำเนินงาน ในเวลา 11.00 น. ถึง
14.00 น. ณ โรงอาหารโรงพยาบาลลำปาง ในวัน จันทร์ พุธ ศุกร์

4) โครงการดนตรีจิตอาสาข้างเตียงที่หอผู้ป่วย

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ป่วย ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หรือญาติที่เฝ้าดูแล
ผู้ป่วยได้มีโอกาสผ่อนคลายความเครียดจากการได้รับฟังเพลง อยู่เตียงหรือห้อง
ผู้ป่วย โดยดำเนินการให้นักดนตรีหรือนักร้อง บรรเลงเพลงโดยใช้ทิวเพลง และ
ร้องเพลงเบาๆตามจังหวะและดนตรีให้ผู้ป่วยฟัง ที่หอผู้ป่วยซึ่งจะช่วยให้เกิดการ
เบี่ยงเบนความสนใจในเรื่องภาวะสุขภาพดังกล่าวช่วงหนึ่งการร้องเพลงมี
ประโยชน์เพื่อระบายความตึงเครียดในใจโดยผ่านการร้องออกมาเป็นทำนองและ
จังหวะช่วยบริหารปอดทำให้ความจุปอดเพิ่มขึ้นทำให้ร่างกายสดชื่นแข็งแรงและ
ยังเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองร้องเพลงขณะที่มีอาการเหนื่อยในเวลาและใน
สถานที่ที่เหมาะสมหรือตามที่ที่ได้รับเชิญปัจจุบันมีเครื่องเสียงคาราโอเกะช่วยให้
ผู้ร้องเพลงไม่เป็นได้หัดร้องเพลงและเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยเฉพาะ
เมื่อร้องเป็นกลุ่มประเภทของเพลงที่ร้องควรเลือกเพลงที่มีระดับเสียงไม่สูงหรือ
ต่ำเกินไปจะได้ไม่เหนื่อยและเลือกเพลงที่มีเนื้อร้องสละสลวยคล้องจองจำง่ายเพ
ราะเนื้อหาฟังสบายสร้างสรรค์และไม่เครียด

รูปแบบและวิธีดำเนินงาน การบรรเลงเพลงข้างเตียงผู้ป่วยนั้นอาศัยนัก
ดนตรีจิตอาสาที่มีความชำนาญด้านทิวเพลงและนักร้อง จิตอาสา เล่นบรรเลงที่
หอผู้ป่วย บริเวณที่ผู้ป่วย รับรู้ได้ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน เล่นในเวลากลางวัน

ช่วงเวลา 12.30 น. โดยเลือกหอผู้ป่วยที่อาการของผู้ป่วยไม่หนักเช่น หอผู้ป่วยสูติกรรม

จะเห็นได้ว่าการใช้ดนตรีในโรงพยาบาลเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ จากหลักการของการส่งเสริมสุขภาพ คือเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีการเพิ่มสมรรถนะในการดูแลตนเอง ถือได้ว่าการนำดนตรีมาใช้ให้เกิดประโยชน์นี้เป็นการนำเอาท่วงทำนองของดนตรี เข้ามาอยู่ในโรงพยาบาล ให้เข้าไปอยู่ในจิตใจผู้ป่วยและญาติ

4.3 การศึกษาการจัดการการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

หัวข้อนี้เป็นการศึกษาถึงวิธีการจัดการการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปางในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินการและวิธีการดำเนินการ ตลอดจนสภาพของความสำเร็จและปัญหาของการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 เป้าหมายของการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

เมื่อการแพทย์ของไทยหันเหตามแพทย์แผนตะวันตกมากขึ้นจนถึงกับเรียกแพทย์แผนตะวันตกว่า “แพทย์แผนปัจจุบัน” และลดชั้นภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษเราคือแพทย์ไทยกลายเป็น “แพทย์แผนโบราณ” การหักเหครั้งสำคัญนี้ทำให้เราหลงใหลได้ปลื้มกับความเจริญก้าวหน้ากับการแพทย์แผนตะวันตก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรักษาทางร่างกายทางยาหาเหตุผลหาเชื่อดันเหตุ หายาปฏิชีวนะที่ฆ่าเชื้อนั้นๆ โดยตรง โดยหลงลืมไปว่ามนุษย์นั้นอยู่ได้ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายจิตวิญญาณ รวมทั้งอารมณ์ทำให้การแพทย์แผนตะวันตกเป็นการแพทย์ที่แข็งกระด้างไร้ความอ่อนตัวดังนั้นขณะนี้ลูกคัมภีร์แกว่งกลับฝรั่งเองเริ่มสนใจ และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาทางตะวันออกหลายอย่างทำให้เรากลับมาตื่นตัวแพทย์ทางแผนตะวันออกของเราบ้าง ไม่ว่าจะเป็นอายุรเวทแบบอินเดียแพทย์แผนไทยโบราณแพทย์แผนจีนต่างๆ เหล่านี้สามารถที่จะมาหลอมรวมกันเป็นแพทย์แผนตะวันออกเพื่อที่จะบำรุงรักษาสุขภาพร่างกายแบบครบวงจร (Holistic approach) บางคนก็เรียกตามฝรั่งที่กลับมองเห็นความสำคัญของทางด้านตะวันออกว่าเป็นการแพทย์ทางเลือก (Alternative medicine)

ดนตรีนั้นสามารถที่จะมีผลหรืออิทธิพลให้กับมนุษย์ได้ในหลายระดับ สามารถแบ่งออกได้เป็นสามระดับ คือ ระดับพัฒนาระดับกลางเครียดและระดับบำบัดคำว่าบำบัดนั้นส่วนใหญ่ใช้กับโรคภัยไข้เจ็บจากการแพทย์แผนตะวันตก เช่น music therapy หรือดนตรีบำบัดแต่หลายอย่างคงไม่ถึงขั้นบำบัดเป็นเพียงการคลายเครียดหรือ relaxation เพราะการคลายความเครียด โดยที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็น

โรคภัยให้บำบัดแม้ผู้ที่ไม่มีความเครียดก็ตามคนตรีก็สามารถที่จะช่วยพัฒนาคนได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความละเอียดละไมความอ่อนนุ่มความมีระเบียบในตนเองความซาบซึ้งความกินใจความรู้สึกรู้สึกรู้สาและความชื่นชอบต่อคนตรีจะทำให้บุคคลนั้นพัฒนาตนเองและนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันด้วยภารกิจและสิ่งแวดล้อมที่ถาโถมเข้ามาสู่มนุษย์ยุคปัจจุบันนี้ทำให้ทุกผู้ทุกคนมีความเครียดอย่างเห็นได้ชัดบางคนปวดหัวเรื้อรังบางคนเป็นโรคมะเร็งแพ้ไซนัสอักเสบปวดเมื่อยหลังปวดกระดูกมีศีรษะตาพร่าหลายกรณีเกิดจากความเครียดในการทำงานทั้งสิ้นและเมื่อได้รับการผ่อนคลายด้วยคนตรีแล้วก็สามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเข้มแข็งเพราะมันเป็น tense หรือความตึงที่เกิดขึ้นในร่างกายและจิตใจของเรามากกว่าที่จะเป็นความผิดปกติของจริงส่วน โรคบางโรคที่เกี่ยวข้องกับปอดและทางเดินหายใจที่อยู่ส่วนบนกว่านั้นก็สามารถใช้เครื่องดนตรีบางชนิดช่วยในการขับเคลื่อนและเรียกคืนระบบสรีระวิทยาของระบบทางเดินหายใจให้กลับเข้าสู่ปกติได้เช่นพวกกลองโป่งพองโรคหลอดลมอักเสบเรื้อรังในคนไข้ระยะนั้นคนตรีก็สามารถที่จะช่วยฟื้นฟูระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายให้ต่อสู้เอาชนะกับเซลล์ร้ายในร่างกายได้ในระดับหนึ่งแต่คงต้องร่วมกับการรักษาอื่นๆในผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดนั้นหลังจากที่รักษาโดยการรักษาแนวแกนแล้วควรที่จะเพิ่มการบำบัดอื่นๆเข้าไปผสมประ โยชน์ของคนตรีนั้นถ้าสามารถนำมาใช้ได้เกือบจะประยุกต์ใช้ได้ในทุกโอกาสไม่ว่าจะเป็นการรักษาการคลายเครียดและการพัฒนาหรือส่งเสริม โดยไม่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติทางศาสนาทางวัฒนธรรมและความเชื่อ⁸⁶

การปฏิบัติแบบดั้งเดิมของโรงพยาบาลในงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ : การสุขศึกษาสำหรับผู้ป่วย การจัดโครงการเพื่อสุขภาพและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และการบริการด้านการเพิ่มภูมิคุ้มกัน และการตรวจหาโรคบางชนิด ให้แก่ประชาชนในชุมชน แต่ปัจจุบันโรงพยาบาลหลายแห่ง ได้เริ่มมีกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น เป็นต้นว่า ร่วมกิจกรรม "Healthy Lifestyle" สำหรับผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ และชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ได้จัดโดยประสานงานกับโครงการรณรงค์ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และบางกิจกรรมก็ดำเนินงานโดยคณะกรรมการเฉพาะกิจ เช่น คณะกรรมการภายในโรงพยาบาลเองมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ⁸⁷

โดยมีเป้าหมายหลัก

- 1) เพื่อให้กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ด้วยการใช้ดนตรี สามารถก่อให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนและมีประโยชน์แก่ประชาชนและองค์กรภายในต่างๆ

⁸⁶ สัมภาษณ์ นายแพทย์ ชำรง หาญวงศ์ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 9 มิถุนายน 2557

⁸⁷ สัมภาษณ์ แพทย์หญิง ชุติพร นนทสูติ หัวหน้ากลุ่มงานสวัสดิการสังคมและประกันสุขภาพ 30 พฤษภาคม 2557

2) เพื่อให้การใช้คนตรีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

3) หาแนวทางการจัดการเพื่อให้ คนตรีสามารถใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมสุขภาพต่อไป

4) การสนับสนุน ในด้านต่างๆ สามารถเป็นไปได้อย่างอิสระ ภายใต้แนวทางการดำเนินงาน

4.3.2 ส่วนงานที่รับผิดชอบ

แผนงานการบริหารและส่วนงานรับผิดชอบ

การจัดตั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ให้ได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กลุ่มเป้าหมาย และเกิดผลดีแก่ทางราชการ และการบริการประชาชนอย่างทั่วถึง ในอนาคตที่กำลังดำเนินการของโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง มีคณะกรรมการประกอบด้วย

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ประธานกรรมการ

หัวหน้ากลุ่มงาน/หัวหน้างานทุกหน่วยงาน กรรมการ

หน้าที่ความรับผิดชอบ

1) จัดทำแผนปฏิบัติงาน/กิจกรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้รับบริการ ครอบคลุม ชุมชนและประชาชนทั่วไป โดยเน้นการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายในระดับต่างๆ

2) ส่งเสริมบุคลากรให้มีสุขภาพ คุณภาพชีวิตที่ดี และทำงานอย่างมีความสุข

3) สนับสนุนการจัดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ พัฒนาเทคโนโลยีและทรัพยากรบุคคล เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

4) ประสานการทำงานร่วมกับคณะกรรมการและคณะทำงานพัฒนาสุขภาพศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้ครอบคลุมเป้าหมาย

5) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ส่วนงานที่รับผิดชอบ

ชมรมคนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง อยู่ในความรับผิดชอบของ คณะกรรมการสวัสดิการงานสันตนาการและนันทนาการ ด้านคนตรีโดยมี

1) นายแพทย์ธีรารัง หาญวงศ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ที่ปรึกษา

2) นายแพทย์กิตติชัย แก้วดี	หัวหน้ากลุ่มงานกุมารเวชกรรม	ประธานกรรมการ
3) นางสาววิภาดา ศุภสุวรรณกุล	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ	รองประธาน
กรรมการ
4) นางวันเพ็ญ สมกองแก้ว	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	กรรมการ
5) นางแสงเทียน ดันดิบริรักษ์	งานผู้ป่วยนอก	กรรมการ
6) นางเดือนศรี แก้วคำฟู	งานทันตกรรม	กรรมการ
7) นส.ณัฐกฤตา จินดา	พยาบาลวิชาชีพ	กรรมการ
8) นายธวัช เลือดศรี	งานเวชกรรม	กรรมการ
9) นางนวีรัตน์ รูปงาม	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	กรรมการและเลขานุการ
10) นางอนุสร เชื้อชาญ	งานผู้ป่วยนอก	กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของชมรมคนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
- 2) สนับสนุน ติดตามการดำเนินคนตรีไทย อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- 3) วางแผนแก้ไขปัญหาคออุปสรรค ในการดำเนินงานคนตรีไทย
- 4) เสนอแผนงาน โครงการจัดแสดงคนตรีไทย ในและนอกโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

จากส่วนงานที่รับผิดชอบแสดงให้เห็นถึงบุคลากรหลากหลายหน่วยงาน ที่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมคนตรีในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟังและองค์กร⁸⁸

4.3.3 วิธีการดำเนินงานและงบประมาณ

การดำเนินงานของชมรมคนตรินั้น ในเบื้องต้นจะใช้บุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ได้แก่ แพทย์ เภสัชกร พยาบาล เจ้าหน้าที่ห้องตรวจเลือด เจ้าหน้าที่ห้องคลอด เจ้าหน้าที่ห้องพัสดุและบำรุงรักษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่นๆที่สนใจ แต่เมื่อพบว่าจำนวน บุคลากรไม่มีความถนัด

⁸⁸ รายงานโครงการคนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ประจำปี 2552

ทางดนตรีบางประเภทจึงจำเป็นต้องเชิญผู้ที่มีความรู้ความสามารถเรื่องดนตรีบางประเภทเข้าร่วมบรรเลง ไม่ว่าจะเป็นชมรมผู้สูงอายุ หรือญาติผู้ป่วยที่สนใจ⁸⁹

เมื่อได้รับการแต่งตั้งตามคำสั่งโรงพยาบาลงาน โครงการดนตรีไทยได้ดำเนินโครงการ ดนตรีไทย ในโรงพยาบาลลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี ให้ผู้รับบริการผ่อนคลาย รู้สึกประทับใจในการเข้าบริการ เพื่อเป็นการใช้ดนตรีในการบำบัดโรค และลดความตึงเครียด ในระหว่างรอรับบริการต่างๆ ของโรงพยาบาล

วิธีดำเนินงาน

- 1) ประชาสัมพันธ์ให้ รับสมัครผู้มีความสามารถด้านดนตรี ไม่ว่าจะเป็นดนตรีสากลหรือ ดนตรีไทยจากนั้นรวบรวม เพื่อเลือกประธานชมรม เพื่อนำเสนอผู้อำนวยการ โรงพยาบาล
- 2) ตรวจเช็ค รวบรวม อุปกรณ์ เครื่องดนตรี ต่างๆ ที่แยกประเภท และทดสอบประสิทธิภาพ ของเครื่องดนตรี เพื่อนำซ่อมก่อนจะนำไปใช้จริง แจ้งหน่วยงานพัสดุและบำรุงรักษา เพื่อปรับปรุงซ่อมแซม
- 3) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอใช้สถานที่ซ้อม และเก็บรักษาเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ ของโรงพยาบาล โดยปกติจะใช้ห้องประชุมช่าง อาคารพัสดุและบำรุงรักษา ในเวลา 17.00 น. ถึง 20.00 น.
- 4) ติดต่ออาจารย์ที่ปรึกษาครูเพลง ด้านดนตรีไทย เพื่อนัดเวลาทำการฝึกซ้อม ทั้งทาง ทฤษฎี และปฏิบัติ
- 5) ดำเนินการซ้อมโดยมีการนัดหมาย จากครูเพลงที่มาให้คำปรึกษา โดยประเมินจาก ความสามารถของบุคลากรแต่ละคนว่ามีความถนัด เครื่องดนตรีชนิดใด ที่สามารถเล่นได้ จากนั้น ครูเพลงจะดำเนินการซ้อมเป็นวง โดยใช้เพลงไทยเดิม ที่มีโน้ต ผสมกับเพลงไทย ประยุกต์ที่ได้ถอดโน้ตออกมาเพื่อบรรเลง หรือ เพลงพระราชนิพนธ์ ที่เป็นที่รู้จักและมักใช้เล่น ในโอกาสสำคัญ
- 6) จัดแสดงวงดนตรีไทย ซึ่งเป็นวงเครื่องสายผสม ทั้งในและนอกโรงพยาบาลโดยอาศัย บุคลากร ที่เป็นเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลำปาง เป็นหลัก และเปิดโอกาสให้ลูกหลานบุคลากรที่มีความสามารถด้านดนตรีไทย เข้าร่วมบรรเลง

⁸⁹ สัมภาษณ์ คุณณารีรัตน์ รูปงาม พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ นักดนตรีไทยโรงพยาบาลสุโขทัยลำปาง 13 มิถุนายน 2557

โดยเลือกเพลงที่มีลักษณะ ดังนี้

เนื่องจากคนไทยส่วนมากไม่ได้ฝึกเพลงคลาสสิกเพลงที่บรรเลงยาวๆ จากวง Orchestra ดังนั้น ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรจัด ถ้าเป็นเพลงระดับชาวบ้านควรจะเป็นเพลงตลก เพลงที่ฟังแล้วหัวเราะได้จะเป็นเพลงที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง จะเป็นเพลงที่เบนความสนใจจากความเจ็บปวดได้ดี (มีเพลงไทยประเภท ตลกขบขัน ของภาคกลางและภาคเหนือหลายเพลง)

ควรหลีกเลี่ยงเพลงที่ฟังแล้วหดหู่ รำคาญ เพลงร้องที่มีเนื้อฟังแล้วเจ็บปวดใจ เช่น เพลงเมียมิซู ผีวนอกใจ เพลงคำ เพลงบัน

การเปิดเพลงหรือเสียงตามสายให้คนไข้เป็นสิ่งที่ดี และควรกระทำอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเพลงบรรเลง ซึ่งไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อคนไข้ สำหรับเพลงร้องก็มีมากมาย ที่ฟังแล้ว สร้างสรรค์ และทำให้อารมณ์ ของคนไข้ดีขึ้น

แม้ว่าเพลงโดยทั่วไปจะมีประโยชน์ แต่ก็มีเพลงไม่น้อย ที่สามารถทำให้คนไข้มีอารมณ์ผันผวนได้ ทั้งนี้ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ คือ

1) วัยของคนไข้ การได้เป็นนักดนตรีอาชีพ ตั้งแต่อายุ 20 กว่าปี และประมาณ 10 ปีหลังที่มีร้านอาหารที่มีดนตรี ทำให้ทราบว่า คนส่วนมากจะชอบเพลง สมัยตัวเองขณะเป็นวัยรุ่น และเข้าวัยผู้ใหญ่ (13 - 30 ปี) คนอายุ 40 ปีขึ้นไป หลากหลายคน ไม่สามารถจะยอมรับเพลงวัยรุ่นสมัยนี้ เขาจะซาบซึ้ง และคิดถึงอยู่กับเพลงเก่าๆ ดังนั้น จำเป็นจะต้องเลือกเพลงสำหรับคนไข้วัยนั้นๆ

2) พื้นฐานประสบการณ์การฟังเพลง คนชอบเพลงลูกทุ่งมักจะชอบเนื้อร้อง และจังหวะของเพลง โดยไม่สนใจองค์ประกอบอื่นของคนตรี บางคนชอบเพลงลูกกรุง และเพลงบรรเลง คนกลุ่มนี้ จะสนใจ และชอบเรื่องของทำนองเพลง เขาจะมองเห็นความงามของทำนอง แม้ว่าเพลงบางเพลง จะเป็นเพลงร้องภาษาอื่น ๆ ลักษณะของเพลงหรือประเภทของเพลง มีความแตกต่าง และเป็นตัวแปรหลายประการสำหรับการจัดเพลงให้คนไข้⁹⁰

การติดต่อประสานงาน

ประธานกรรมการสันทนการและนันทนาการ จะมอบหมายให้ ประธานชมรมดนตรีไทย ได้มอบหมายให้ คณะกรรมการตามที่กำหนดไว้มีหน้าที่ ดำเนินการติดต่อประสานงาน อาจารย์ที่ปรึกษาด้านดนตรีไทย เพื่อนัดหมายกำหนดเวลาซ้อม และกำหนดการแสดง ตลอดจนจัดเตรียม

⁹⁰ สัมภาษณ์ อาจารย์ บุญธรรม แสงเจริญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 10 พฤษภาคม 2557

เอกสารต่างๆ ติดต่อประสานงานกับบุคลากรในโรงพยาบาลที่เป็นนักดนตรี เพื่อให้ทราบกำหนดการซ้อม และการแสดง อีกทั้งดำเนินการเรื่องหนังสือราชการกรณีที่ต้องนำคณะนักดนตรีไปแสดงในตามที่หน่วยงานเทศบาลได้ขอความร่วมมือในการนำนักดนตรีไทยไปบรรเลงในโอกาสวันพิเศษต่างๆ

ระยะเวลาดำเนินงาน

ตั้งแต่ เดือนมกราคม ถึง เดือน ธันวาคม

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน 44,000 บาท ต่อปี

คณะกรรมการสันทนการและนันทนาการ งานชมรมดนตรีไทยอยู่ในส่วนงาน ที่สามารถใช้ประมาณจากโรงพยาบาลในส่วน งบเงินสวัสดิการ โดยมีค่าดำเนินการดังนี้

1) ค่าตอบแทน

ที่ปรึกษาด้านดนตรี ภาควิทยุทธศาสตร์และภาคปฏิบัติ วันละ 200 บาท จำนวน 3 วัน ต่อสัปดาห์ จำนวนรวม 12 เดือน เป็นเงิน 28,000 บาท

2) ค่าใช้สอย

ค่าน้ำดื่ม วิทยากร และผู้เข้ารับการอบรม ดนตรีไทยวันละ 100 บาท จำนวน 3 วัน ต่อสัปดาห์

ได้รับการสนับสนุนอาหารว่างจากกลุ่มงานโภชนาการ เป็นเงิน 14,000 บาท

3) ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อ การเรียนการสอนดนตรี

ค่าวัสดุสำนักงาน และวัสดุฝึกอบรม 1,000 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท

4) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด 800 บาท

รวมงบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น = 44,000 บาท

โดยเบิกงบประมาณจาก เงินสวัสดิการ โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง⁹¹

4.3.4 สถานที่ รูปแบบของการแสดงและดนตรี

ด้วยภาระงานที่หนักมากขึ้น เนื่องจากทางโรงพยาบาลศูนย์ลำปางได้มีการขยายขอบเขตการให้บริการให้มากขึ้น โดยยกระดับฐานะเป็นโรงพยาบาลศูนย์ภาคเหนือ เป็นแหล่งฝึกงานและศึกษาดูงาน ทั้งทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติในโครงการผลิตแพทย์เพื่อชนบท และอีกหลายสาขาวิชาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรมคลินิก วิทยาศาสตร์การแพทย์สาขาต่างๆ ตลอดจนความเป็นเลิศในด้านการรักษา

⁹¹ รายงานโครงการดนตรีไทย ชมรมดนตรีไทยโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ประจำปี 2543

เฉพาะทาง ได้แก่ โรคมะเร็ง อุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรคระบบหัวใจและทรวงอก ทำให้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลมีภาระงานในหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นกว่า แต่ก่อน อีกทั้งผู้เล่นดนตรีไทย ได้เกษียณจากงานราชการจำนวนหนึ่ง จึงทำให้จำนวนผู้บรรเลงดนตรีในโรงพยาบาลนั้น ได้ลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนดนตรีสากลนั้น เกิดจากการชำระของอุปกรณ์ และความสามารถของบุคลากรที่มีจำกัด ประกอบกับ เยาวชน ที่สนใจด้านดนตรีไม่ว่าจะเป็นดนตรีสากล หรือดนตรีไทย ที่ทำงานอยู่ในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ได้มีจำนวนลดลง และพบว่าความถนัดด้านดนตรีประเภทนี้มีอยู่น้อย ทำให้ผู้ควบคุมวงต้องปรับเปลี่ยนการซ้อมทำให้ง่าย เป็นวงดนตรีไทยที่มีศักยภาพ จนเหลือเพียงผู้บรรเลงที่มีใจรักและว่างจากหน้าที่การงานจริงๆ⁹²

ดังนั้น การใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปางในปัจจุบัน มีกิจกรรมการใช้ดนตรีหรือแสดงดนตรี 2 ลักษณะ คือ

โครงการบรรเลงดนตรีไทยเพื่อให้ผู้ป่วยและญาติรับฟังในพื้นที่โรงพยาบาลศูนย์ลำปางถือได้ว่าเป็นการบรรเลงดนตรีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพจิตใจ ให้ผ่อนคลายความเครียด อีกหนึ่งรูปแบบที่ใช้ดนตรี คือ การใช้ดนตรีบำบัดความเจ็บปวดให้กับผู้ป่วยที่มาทำการสลายนิ่วในห้องสลายนิ่ว โรงพยาบาลศูนย์ลำปางดังรายละเอียด ดังนี้

- 1) โครงการบรรเลงดนตรีไทย เพื่อการผ่อนคลาย เพื่อคลายความเครียดและความวิตกกังวล อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีไทยที่มีความสนใจ เพื่อเป็นการตอบสนองต่อกลุ่มผู้ฟังที่มีความสนใจในด้านดนตรีไทยผู้ป่วย และญาติที่ได้เฝ้ารอรับการรักษา จากแพทย์

ภาพที่ 4.3 แสดงลักษณะการบรรเลงดนตรีไทย เพื่อสุขภาพและผ่อนคลาย

⁹² สัมภาษณ์ นายแพทย์นภดล ชิงชาญกุล อธิบดีประธานชมรมดนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 15 กรกฎาคม 2557

วันเวลาและสถานที่

การทำกรซ้อมใช้ห้องดนตรีไทย ณ อาคารพิศุและบำรุงรักษา เป็นสถานที่ในการสอนและฝึกซ้อม โดยทำการสอนและฝึกซ้อมในช่วงระยะเวลาดังต่อไปนี้ วงดนตรีไทยฝึกซ้อมทุกวันพุธศุกร์เวลา 18.00 - 20.00 น. หรือปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ตามแต่ตกลง

สถานที่ทำการบรรเลงดนตรีไทย ภายใต้การควบคุมวงของอาจารย์ดนตรีที่ปรึกษาบรรเลงที่ บริเวณ โถงหน้าพระพุทธร หน้าตึกสิทธิเกษม เพราะเป็นตำแหน่งที่ ญาติผู้ป่วย รอเวลาขึ้นไปเยี่ยมญาติของตน วันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 11.00 น. ถึง 13.30 น.⁹³

ภาพที่ 4.4 แสดงการบรรเลง โดยมีผู้ป่วยและญาติ รับฟัง

ภาพที่ 4.5 สถานที่บรรเลงดนตรีไทย ณ ลานพระพุทธรหน้าตึกสิทธิเกษม โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

⁹³ สัมภาษณ์ นายแพทย์นภดล ชิงชาญกุล ประธานชมรมดนตรีไทย 15 กรกฎาคม 2557

ภาพที่ 4.6 แสดงสถานที่ ในการบรรเลง หน้าตึกสิทธิเกษม

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ลักษณะของโครงการดนตรีไทยในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ประชาสัมพันธ์การรับสมัครบุคลากรภายใน หรือ ผู้ที่มีความสนใจมีความสามารถด้านดนตรีและทดสอบเข้าร่วมโครงการ เพื่อทำประเมินความถนัดในเครื่องดนตรีประเภทนั้น ส่วนการสอนฝึกซ้อมและแสดงดนตรีไทยในวันและเวลาตามที่ประชุมได้กำหนดไว้

คณะกรรมการชมรมดนตรีไทยโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง โดยมีประธานชมรมดนตรีไทย เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) ผู้รับผิดชอบวงดนตรี

1.1.1) นายแพทย์ นภดล เชี่ยวชาญกุลและนางสาววิภาดา ศุภสุวรรณกุลเป็นผู้รับผิดชอบวงดนตรีไทย

1.1.2) นายแพทย์สหธรรม สุมินทรปัญญา เป็นผู้รับผิดชอบวงดนตรีสากล

1.2) อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการดนตรีไทย

1.2.1) อาจารย์บุญธรรม แสงเจริญอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

1.2.2) อาจารย์บัณฑิต กล้าผจญ อาจารย์โรงเรียนลำปางกัลยาณี

1.2.3) บุคลากรภายนอก และจิตอาสาผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับดนตรีไทยบางประเภทรูปแบบของวง เป็นลักษณะวงเครื่องสายผสม

ผู้บรรเลงประจำในเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้

1) ระนาดเอก	จำนวน 1 คน
2) ระนาดทุ้ม	จำนวน 2 คน
3) ซอด้วง	จำนวน 2 คน
4) ซออู้	จำนวน 2 คน
5) จะเข้	จำนวน 1 คน

6) เครื่องประกอบจังหวะ	จำนวน 4 คน
7) จิม	จำนวน 1 คน
8) ขลุ่ย	จำนวน 1 คน
9) ร้อง	จำนวน 2 คน

ทั้งนี้ จำนวนนักดนตรีในแต่ละช่วงวัน อาจไม่เท่ากัน เนื่องจาก ภารกิจจากงานประจำ ทำให้บุคลากรโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง มาซ้อมและบรรเลงได้ไม่พร้อมกันและเครื่องดนตรี บางประเภท ไม่สามารถหาผู้เล่นที่เป็นบุคลากรในโรงพยาบาลได้ จึงได้ เชิญนักดนตรีที่มีความสามารถมาร่วมบรรเลง⁹⁴

การบรรเลงเพลงดนตรีไทยใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง เพื่อให้ได้ผลในทางการบำบัด และส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจนั้น นิยมใช้ทำนองเพลงที่ฟังแล้วคุ้นเคย จังหวะไม่เร็วจนเกินไป ไม่มีลักษณะเป็นเพลงที่บรรเลงในราชสำนัก หรือไม่เป็นเพลงแนวอมงคล เพื่อที่จะทำให้ผู้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วยหรือญาติ เกิดความรู้สึกผ่อนคลายมากกว่า เพิ่มความเครียดและวิตกกังวลเพิ่มขึ้น เพลงไทยที่นิยมบรรเลงนั้น เป็นที่รู้จักคุ้นเคย ได้แก่

เขมรไทรโยค	ลาวคำหอม
เขมรไล่ควาย	ลาวเจริญศรี
แขกต๋อยหม้อ	ลาวดวงเดือน
แขกมอญบางขุนพรหม	ลาวดำเนินทราย
ค้างคาวกินกล้วย	สร้อยลำปาง
เงี้ยวรำลึก	แสนคำนึง
ม่านมงคล	ใส่พระจันทร์
ลาวกระแต	ลาวกระทบไม้

โดยไม่มีเครื่องดนตรีประเภทฆ้องวงหรือฉาบ เพราะจะทำให้เสียงสูงและก้องกังวานมากเกินไปทำให้ผู้ฟังในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง เกิดความเครียดจากเสียงได้

⁹⁴ สัมภาษณ์ คุณณารัตน์ รูปงาม นักดนตรีไทย โรงพยาบาลลำปาง 25 มิถุนายน 2557

ซึ่งบทเพลงเหล่านี้ ใช้ในการบรรเลง และการซ้อม และอาจมีเพลงพระราชนิพนธ์ มาบรรเลง เนื่องในโอกาส วันสำคัญต่างเช่นวันพ่อ วันแม่ ส่วนวันตามเทศกาล สามารถบรรเลงตามเพลงประเพณีนั้นๆ ส่วนเพลงลูกกรุง ลูกทุ่ง หรือเพลงร่วมสมัย ก็สามารถถอดโน้ตมาบรรเลงเพื่อบรรเลงให้รับฟังได้⁹⁵

2) การใช้ดนตรีอีกลักษณะหนึ่ง คือ ดนตรีบำบัดเพื่อลดอาการปวดจากผลการศึกษาวิจัยในผู้ป่วยที่ได้รับการสลายนิ้วด้วยเครื่องช็อกในการสลายนิ้วเพราะว่าผู้ป่วยมีสติสัมปชัญญะ และมีความรู้สึกเจ็บปวดจากการกระทำ การใช้เพลงเปิดให้คนไข้ฟัง เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจ ให้ลืมความเจ็บปวด นับว่าเป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลดีวิธีหนึ่ง เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการรักษา และควรศึกษาประวัติคนไข้เกี่ยวกับ การศึกษา งาน ถึงแวดล้อม และสอบถามคนไข้ เพลงประเภทใดที่ชอบฟัง

ภาพที่ 4.7 แสดงลักษณะเครื่องสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก

ภาพที่ 4.8 แสดงลักษณะของผู้ป่วยในห้องสลายนิ้วด้วยคลื่นช็อก

⁹⁵ สัมภาษณ์ อาจารย์บัณฑิต กล้าผจญ ครูดนตรีไทย 15 พฤษภาคม 2557

ผู้ป่วยที่เข้ารับบริการนี้ เป็นผู้ป่วยโรคนิ้วในไตและท่อไตที่ได้รับการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อก ที่ห้องผ่าตัด โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยผู้ป่วยที่เข้ารับบริการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อกมีลักษณะ ดังนี้

- 1) มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
- 2) รู้สึกตัวดี
- 3) สื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ สามารถมองเห็นตัวหนังสือขนาด 1 เซนติเมตร
- 4) ยินยอมรับฟังเพลงที่นำเสนอ

ให้เลือกดนตรีที่ชอบและให้ฟังดนตรีนั้น ด้วยหูฟังแบบครอบศีรษะ โดยกำหนดความดังของเสียง อยู่ในช่วง 50 – 60 เดซิเบล ก่อนการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อกประมาณ 5 นาที และฟังต่อไปเรื่อยๆ จนทำการสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อกเสร็จเรียบร้อยแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการฟัง

เครื่องมือที่ใช้ในการฟังเพลงมี ประกอบด้วย

- 1) เครื่องวัดความดันโลหิตพร้อมหูฟัง
- 2) หูฟังแบบครอบศีรษะ
- 3) เครื่องเล่นเทปชนิดปรับความดังของเสียงและกรอเทปได้โดยอัตโนมัติ 1 เครื่อง
- 4) ตลับเทปซึ่งได้บันทึกดนตรีสำหรับใช้ในการฟัง

รายชื่อเพลงดนตรีที่ให้ผู้ป่วยฟัง

ม้วนที่ 1 (เพลงลูกทุ่ง)

หน้า 1

หน้า 2

อกัยให้เรียม	สายัณห์ สัญญา	รักเก่าที่บ้านเกิด	เอกชัย ศรีวิชัย
ทหารอากาศขาดรัก	สายัณห์ สัญญา	พี่มีแต่ให้	เอกชัย ศรีวิชัย
หนุ่มลำปางตามเมีย	ยอดรัก สลักใจ	รู้ว่าเขาหลอก	เอกชัย ศรีวิชัย
สาวงามพิจิตร	ยอดรัก สลักใจ	ยื่นร้องให้คอยใคร	เอกชัย ศรีวิชัย
คิดถึงเสียงขอ	วงเดือน ชไมพร	ดอกไม้ที่ตายแล้ว	เอกชัย ศรีวิชัย
สาวอุบลอรรัก	วงเดือน ชไมพร	โชคดีที่รัก	เอกชัย ศรีวิชัย
ถอนคำสาบาน	สันติ รุ่งสว่าง	น้ำตานกร้อง	เอกชัย ศรีวิชัย
น้ำกรดแช่เย็น	สันติ รุ่งสว่าง	คอยรักที่สถานี	พุ่มพวง ดวงจันทร์

ม้วนที่ 2 (เพลงไทยสากล)

หน้า 1

เพียงชายคนนี้ไม่ใช่ผู้วิเศษ
ไม่อยากจะเชื่อเลย
เธอรู้หรือเปล่า
ขอเริ่มใหม่
กองไว้
ศักดิ์ศรีในใจ
เวลาไม่ช่วยอะไร
ขอเพียงที่พักใจ

เพชร
คริสติน่า
ใหม่
อินคา
เจ
ก๊อต
คริสติน่า
มาลีวัลย์

หน้า 2

ธงไชย แมคอินไตย์
ธงไชย แมคอินไตย์
ธงไชย แมคอินไตย์
ธงไชย แมคอินไตย์
ธงไชย แมคอินไตย์
ธงไชย แมคอินไตย์
ธงไชย แมคอินไตย์
ธงไชย แมคอินไตย์

ม้วนที่ 3 (ดนตรีไทยบรรเลงของใหม่ไทย)

สวนอัมพร
สนามหลวง
เมื่อวานนี้
ลมหวล
ลาวกระแตเล็ก
ทยอยฉวน

เนื่องจากการใช้ดนตรีบำบัดในโรงพยาบาล มีเพียงหน่วยงานศัลยกรรมระบบทางเดิน
ปัสสาวะ แผนกสลายนิ่วด้วยคลื่นช็อก ที่นำดนตรีเพื่อการบำบัดอาการเจ็บปวด มาใช้เท่านั้น
สืบเนื่องจากผลการศึกษาวิจัย อันเป็นที่ยอมรับจากแพทย์ผู้รักษาว่าให้ใช้ร่วมกับการรักษาตาม
แนวทาง ของแพทย์ ท่านนั้นๆ⁹⁶

⁹⁶ สัมภาษณ์ คุณวิภาดา สุขสุวรรณกุล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ 20 มิถุนายน 2557

4.3.5 การเก็บข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะประชาชน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพใน รพ.ศูนย์ลำปาง

เป็นการศึกษาและสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนผู้ใช้บริการโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพใน รพ.ศูนย์ลำปาง ในปัจจุบัน ว่ามีผลดีอย่างไร มีปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไร ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมและคัดเลือกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สำคัญ ที่สะท้อนผลการดำเนินงาน มานำเสนอในที่นี้ จำนวน 25 คน ดังนี้

การบรรเลงดนตรีในโรงพยาบาลนั้นพบได้หลายๆแห่ง ตามแต่วัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์จากดนตรี แต่ในจังหวัดลำปางถือได้ว่าเป็นโรงพยาบาลแรก ที่ได้นำดนตรีมาบรรเลงเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับฟัง ท่ามกลางบรรยากาศ อันอบอุ่น ท้อแท้ หรือความวิตกกังวลใน อาการป่วยของญาติ หรือของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกดีใจ และได้สัมผัสกับเสียงที่คุ้นเคย แม้ว่าดนตรีที่ได้ยินอาจจะร้องไม่ได้ ก็ตามแต่ยังสามารถที่จะเข้าใจได้ถึงความรู้สึกในอารมณ์เพลงแต่ละเพลงที่นักดนตรีได้พยายามถ่ายทอดให้ฟัง ทุกครั้งที่เดินผ่านแล้วได้ยินเสียงเพลงดังกล่าว ในเรื่องจังหวะและทำนองนั้น บางครั้งอาจไม่สำคัญมากนัก เว้นเสียแต่เสียงที่ดังจนแสบแก้วหู หรือเสียงที่ดังจนสิ้นสะเทือน เพราะบทเพลงที่ได้ยินเป็นบทเพลงของไทย ผู้ฟัง เมื่อได้ยินย่อมทำให้เกิดการระลึกถึง และรับรู้ได้ถึงอารมณ์ในเสียงเพลง ทำให้รู้สึกได้ว่า เพลงก็คือ เพลง⁹⁷

การนำดนตรีเล่นบรรเลงเพื่อขับกล่อมคนไข้ภายในโรงพยาบาลว่า เป็นสิ่งที่ดี เพราะในด้านจิตวิทยาก็มีการนำดนตรีที่มีเนื้อเพลง จังหวะ มาใช้ในการผ่อนคลายจิตใจหลักในการสร้างความผ่อนคลายโดยใช้ดนตรีบำบัดนั้น มีใช้อย่างหลากหลาย เช่น การพักผ่อนทั่วไป ปกติเมื่อยามเจ็บป่วยร่างกายจะส่งผลสัมพันธ์กับจิตใจทำให้เกิดความเครียดจิตใจหดหู่ เมื่อนำดนตรีเข้ามาบำบัดจะทำให้เกิดความผ่อนคลายทั้งจิตใจและร่างกาย ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลาลงได้⁹⁸

ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ดี ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และช่วยให้คนไข้และญาติได้ผ่อนคลาย ครูทั้งสองท่านจะมาช่วยสอนและซ้อมให้ทุกๆเย็นวันพฤหัสบดี จนถึงวันนี้เล่นร่วมกันมาหลายปี รู้สึกดีที่

⁹⁷ สัมภาษณ์ แพทย์หญิงจุลทิพร นนทสูติ หัวหน้ากลุ่มงานสวัสดิการสังคมและประกันสุขภาพ 15 มิถุนายน 2557

⁹⁸ สัมภาษณ์ นายแพทย์รัชย์ รัชย์ตระกูล หัวหน้ากลุ่มงานจิตเวช โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 1 พฤษภาคม 2557

คนไทยให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแพทย์ และพยาบาล ซึ่งปกติก็มีเวลาอย่างจำกัด แต่ก็ยังสามารถที่จะหาเวลาว่าง เพื่อร่วมเล่นดนตรีไทย⁹⁹

ผู้ป่วยจำนวนหนึ่ง มาตรวจอาการเบาหวาน ความดัน และคลินิกเฉพาะโรคต่างๆ เมื่อเห็นว่าโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง มีดนตรีไทย จึงเข้ามานั่งฟัง และยังเกิดความรู้สึกชอบ ที่ได้เห็นและได้ยิน จนต้องเข้าไปดู เพราะเคยได้ยินมาตั้งแต่เด็ก โรงพยาบาลศูนย์ลำปางทำโครงการแบบนี้ ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกอบอุ่น เป็นการส่งเสริมดนตรีไทย อีกทั้งเมื่อได้ฟังก็รู้สึกดี กระชุ่มกระชวยขึ้น ช่วยผ่อนคลายคนไข้ได้ ผู้ป่วยท่านอื่นที่เครียดๆ อยู่ก็จะสามารถทุเลา อาการเครียดดังกล่าวได้ดีขึ้น โรงพยาบาลควรสนับสนุนต่อไป¹⁰⁰

ในฐานะที่เป็นญาติผู้ป่วยที่มารอเวลาเยี่ยมญาติตามเวลาที่กำหนด คือเวลา 11.00 น. เมื่อได้ยินเสียงเพลง บรรเลงนั้นทำให้รู้สึกว่าการรอคอยที่จะถึงเวลาเยี่ยมนั้น ไม่ได้นานเพราะจิตใจ และความรู้สึกให้ความสนใจกับเสียงเพลงที่ได้ยิน อารมณ์ที่เต็มไปด้วยความวิตกกังวลนั้น ได้ทุเลาลง ยิ่งฟังนานๆ จะยิ่งทำให้รู้สึกว่า ไม่ได้อยู่โรงพยาบาล แต่เหมือนได้รับความบันเทิงจากสถานที่หนึ่ง เสมือนว่าได้มีโอกาส อยู่ในกิจกรรมงานรื่นเริงที่ได้เคยพบเจอ แต่บางครั้งก็อยากจะได้ยินบทเพลงพื้นเมืองที่เคยอยู่สม่ำเสมอ และอยากให้ผู้ป่วยที่อยู่ในหอผู้ป่วยได้ยิน เพลงเหล่านี้ด้วย เพื่อว่าอาการป่วยจะทุเลาลงได้¹⁰¹

ถ้าโรงพยาบาลทุกโรงพยาบาล มีดนตรีบรรเลงแบบนี้ จะดีมาก เพราะจะทำให้การนึกถึงคนไข้ ทุกเวลาจะหายไป แม้ได้ยินเสียงเพลงช่วงขณะหนึ่งนั้นก็ยังสามารถทำให้ลืมเวลาการรอคอย รับการตรวจและรักษา รอเวลาที่เข้าเยี่ยมญาติ รอเวลารับยา ไม่ต้องหงุดหงิด เมื่อต้องใช้เวลาในการรอรับยา ทำให้จิตใจเบิกบาน แม้จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ เวลาเดียวที่สามารถฟังได้¹⁰²

ถ้ามีโอกาส หรือเวลาว่างจากการดูแลผู้ป่วย ที่ทำอยู่ประจำก็จะใช้เวลาส่วนหนึ่งมาฟังเพลงที่บรรเลง ที่บริเวณหน้าต่างเข้าตึกสิทธิเกษม เพราะทุกครั้งที่ได้ฟังเพลงให้ความรู้สึกประหนึ่งเหมือนได้ระบายความอัดอั้นจากการทำงาน ลงบ้าง และไม่อยากจะอารมณ์นี้ ไปปะปนกับการดูแลรักษาผู้ป่วยในหอผู้ป่วยของตนเอง และการที่ได้รับฟังเพลงยังให้ความรู้สึกถึงการอยากให้ผู้ป่วยที่ช่วยเหลือ

⁹⁹ สัมภาษณ์ อาจารย์บัณฑิต กล้าผจญ ครูผู้ฝึกสอนวงดนตรีไทยโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 15 พฤษภาคม 2557

¹⁰⁰ สัมภาษณ์ คุณหอมหวล เกิดเพชร ข้าราชการบำนาญ 1 พฤษภาคม 2557

¹⁰¹ สัมภาษณ์ คุณสุทัศน์ งามดี ญาติผู้ป่วยที่ รอเวลาเพื่อเข้าเยี่ยมผู้ป่วย 4 พฤษภาคม 2557

¹⁰² สัมภาษณ์ คุณยอดเรือน สดอมเหล็ก ญาติผู้ป่วย 7 พฤษภาคม 2557

ตัวเองไม่ได้ มีโอกาสได้ร่ำฟัง เพื่อที่จะได้รับการกระตุ้น จากเสียงภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสในการรักษาให้กับผู้ป่วยนั้นๆ แต่เนื่องจากว่าผู้ป่วยส่วนมากเป็นคนพื้นเมืองถ้าเป็นไปได้อยาก ร่ำฟังเพลง คำเมืองบ้าง ¹⁰³

การบรรเลงโดยเลือกเพลงสำหรับบรรเลงใน โรงพยาบาลเพื่อให้ผู้ป่วยฟังต้องระมัดระวังเรื่องของรูปแบบเพลงที่ไม่เป็นมงคล หรือเพลงที่แต่ความหดหู่ เช่นเพลงที่ใช้ในงานศพ เพราะจะทำให้ผู้ฟังที่อยู่ในโรงพยาบาลรู้สึกถึงลงไม่ดี อันจะเพิ่มความเครียดและความวิตกกังวลเพิ่มขึ้นมากกว่าสมควรเลือกเพลงที่มีคุณค่าทางอารมณ์ อาจมีความตลกขบขัน มีจังหวะสนุกสนานบ้างตามแต่วงดนตรีจะบรรเลง ที่สำคัญควรมีนักร้อง ที่สามารถสร้างบันเทิงให้กับผู้ฟังบ้าง นอกเหนือไปจากการร้อง เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกถึงความเพลิดเพลินอย่างแท้จริง¹⁰⁴

เมื่อมีช่วงเวลาก่อนที่จะถึงกำหนดเวลาให้เยี่ยม แล้วมี การบรรเลงดนตรี ในโรงพยาบาลมาบรรเลงให้ฟังนั้น ช่วยให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน บันเทิงใจ แต่การเล่นของบุคลากรอาจมีเวลาจำกัด จึงเห็นควรว่าถ้ามีการร้องของจะนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มเติม จากที่บุคลากรของโรงพยาบาลคิดภารกิจ¹⁰⁵

และทุกครั้งที่มีโอกาสมาเพื่อฟังเพลง แต่ยังไม่ได้อินเสียงเพลง ได้ยินเพียงเสียงการทดลองเสียง และตั้งเสียง ซึ่งแม้ว่าจะเป็นสิ่งดี แต่การทดสอบเสียงในเวลาแบบนี้ น่าจะน้อยลงเพราะการผ่านการฝึกซ้อม มาบ้าง น่าจะทำให้มาตรฐานการใช้เครื่องดนตรี แต่ละประเภทนั้นมี มาตรฐานเสียงกลางอยู่บ้างแล้ว ไม่ควรจะมาตั้งเสียง ตั้งเครื่องดนตรี ในเมื่อถึงเวลาบรรเลง ทำให้อรรถรสการฟังเพลง ถูกลดความสนใจไปได้บ้าง บางวันอยากได้ยินเสียงที่เป็นเสียงเพลงไปเลยไม่อยากได้ยินเสียงอื่นๆ¹⁰⁶

แม้การบรรเลงบางครั้งมีการซ้อมมาอย่างดี แต่สถานที่ปัจจุบัน ที่ร่ำล้อมด้วยตึกก่อสร้าง ทำให้ไม่ได้ยินเสียงเท่าที่ควร แต่เดิมมีห้องที่ทำการซ้อมและบรรเลงได้เป็นอย่างดี คือตึกสุภา ที่มีอาณาบริเวณห้อง และมีเวทีให้นักดนตรีมีพื้นที่ และทำให้ระบบเสียง ที่บรรเลงออกมามีประสิทธิภาพจึง

¹⁰³ สัมภาษณ์ คุณวรรัฐญา คำแจ้ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ประจำหอผู้ป่วยอายุรกรรม หอผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 8 พฤษภาคม 2557

¹⁰⁴ สัมภาษณ์ อาจารย์พิพัฒน์พงษ์ มาศิริ อาจารย์ประจำวิชาดนตรีพื้นเมือง วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ 7 กรกฎาคม 2557

¹⁰⁵ สัมภาษณ์ คุณอำนาจ วรชยางกูล สมาชิกสภาจังหวัด เขต 2 จังหวัดลำปาง 15 กรกฎาคม 2557

¹⁰⁶ สัมภาษณ์ คุณมงคล ศรีคำซุม เจ้าหน้าที่พยาบาลวิเทศคลินิก โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 6 กรกฎาคม 2557

น่าจะมีห้องสำหรับซ้อมหรือมีเวทีแสดงด้วยนั่นเอง ที่สำคัญยังเป็นสถานที่สำหรับเก็บอุปกรณ์ดนตรีให้มีสภาพที่ดี อยู่ตลอดเวลา¹⁰⁷

จากความคิดเห็นต่างๆที่ได้สอบถามมาแล้วนั้นถือได้ว่าการใช้ดนตรีเพื่อการฟังในโรงพยาบาลนั้นก่อให้เกิดประโยชน์มากมายหลายประการทั้งในส่วนของความเป็นสุนทรียะของเสียงเพลง และประโยชน์ในการแพทย์ โดยมีข้อเสนอแนะข้อดี และข้อเสียสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ข้อดี

- 1) ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าของเพลงว่ามีคุณค่าต่อภาวะสุขภาพ โดยเฉพาะสภาพจิตใจได้เพียงใด
- 2) ทำให้เกิดการบำบัดอารมณ์ ทั้งในอารมณ์วิตกกังวล ความเครียด ความกลัว และความรู้สึกหวั่นไหว ให้เกิดการผ่อนคลายอารมณ์เหล่านี้ได้อย่างดีระดับหนึ่ง
- 3) เป็นการนำมรดกทางวัฒนธรรมด้านดนตรีไทย มาใช้เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่า ที่นอกจากการอนุรักษ์ไว้แล้วยังสามารถใช้ประโยชน์ในด้านบำบัดได้อีกประการหนึ่ง
- 4) ลดความเครียดจากการทำงานในการดูแลผู้ป่วย
- 5) เป็นการลดความรู้สึกเครียด ระหว่างรอการรักษา หรือ รอรับยา ในบริเวณนั้นๆ ทำให้เกิดความสบายใจ

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

- 1) การมีเพลงหรือวงดนตรีด้านอื่นมาบรรเลงบ้าง เช่นวงดนตรีพื้นเมือง ที่น่าจะสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้ฟังชาวเหนือ
- 2) ไม่ควรมีการตั้งเสียงหรือทดสอบเสียงบ่อยๆก่อนการบรรเลงจึงเห็นควรให้มีผู้ควบคุมวงเพื่อกำกับการบรรเลงให้เป็นในทิศทางเดียวกัน
- 3) เสียงอาจไม่ดังเท่าที่ควร เพราะปัจจุบันเป็นจุดก่อสร้าง จึงควรหาสถานที่ที่มีลักษณะเก็บเสียงหรือ ห้องที่มีขนาดพอเหมาะ มีเวที
- 4) การเลือกเพลงบรรเลงต้องมีความเหมาะสมไม่เป็นเพลงอวมงคล
- 5) ควรมีนักร้อง ที่สามารถเพิ่มความบันเทิงให้กับผู้ฟัง และผู้ชม เพื่อให้เกิดความรื่นเริงตามสมควร เพื่อให้ผู้ฟัง เกิดความสนุกสนาน และถ้าสามารถร้องเพลงตามนักร้องได้ ก็ทำให้ปลดปล่อยความกังวลต่างๆออกมาได้

¹⁰⁷

สัมภาษณ์ นายแพทย์ นกมล เชื้อชาญกุล ประธานชมรมดนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 8 มิถุนายน 2557

4.4 วิเคราะห์ผลสำเร็จและสภาพปัญหาของการจัดการการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ผลสำเร็จและสภาพปัญหาของการจัดการการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพใน รพ.ศูนย์ลำปางซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1. ผลสำเร็จของการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ชมรมดนตรีไทย หลังจากที่ได้อัดเครื่องดนตรีสากลออกไปและเริ่มเล่นประเภทวงดนตรีไทยเดิม ก่อน ฝึกกันตั้งแต่นั้นยังไม่สามารถเล่นเป็นวงได้ ต่อจากนั้นเริ่มมีการฝึกดนตรีเป็นวง ควบคู่กันไป โดยตอนนั้น มีสมาชิกอยู่ทั้งหมดประมาณ 15 คน มีทั้งแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ในโรงพยาบาล รวมทั้งลูกหลานของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว

โดยทางโรงพยาบาลให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ทั้งด้านเครื่องดนตรีและสถานที่ ส่วนเวลาซ้อมก็จะซ้อมกันตอนเที่ยงบ้าง ตอนเย็นบ้างใครอยากซ้อมก็สามารถทำได้ โดยมีอาจารย์บัณฑิต กล้าผจญ เป็นผู้ฝึกสอนเมื่อเห็นว่าวงดนตรีมีศักยภาพกันพอจึงได้ทำเป็น โครงการดนตรีไทย ในโรงพยาบาลขึ้น มีการทำแบบสอบถาม เนื่องจากอาจเป็นการรบกวนคนไข้ แต่ได้รับการตอบรับที่ดี

จึงจัดให้มีการเล่นดนตรีไทยใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปางขึ้น โดยจะเล่นที่บริเวณชั้น 1 บริเวณลานพระพุทธรูป หน้าทางเข้าออกหน้าลิฟต์ของตึกสิทธิเกษม เล่นทุกวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 10.30 - 14.00 น. ไม่ว่าจะเลือกเพลงที่มีอัตราจังหวะช้าหรือเร็วก็สามารถทำให้เกิดการผ่อนคลายได้ เนื่องจาก ดนตรีไทยเป็นดนตรีที่มีหลายแนว แต่ละแนวจะเล่นทำนองเดียวกัน แต่มีการแปรทำนองอย่างอิสระ และมีรูปพรรณที่โปร่งใส ไม่ว่าจะใช้เครื่องดนตรีที่ขึ้น ทำให้ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ลดความกังวลที่เกิดขึ้น ช่วยให้ระบบการเดินของหัวใจและระบบอื่นๆ ของร่างกายทำงานได้ดีขึ้น มีสมาธิมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการวิจัยว่า เสียงดนตรีจะช่วยลดความดันโลหิตของผู้ป่วยให้ต่ำลงได้ด้วย¹⁰⁸

ผู้ป่วยที่เดินทางมาพบแพทย์ก็จะได้อารมณ์ผ่อนคลาย ญาติพี่น้องก็จะได้รับความเพลิดเพลินและอารมณ์ดี ได้พักผ่อนไปในตัวนายแพทย์นภดล ยิ่งชาญกุล หัวหน้ากลุ่มงานสูติกรรม ประธานชมรมดนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง¹⁰⁹

¹⁰⁸ สัมภาษณ์ นายแพทย์รัชย์ รัชชระกุล หัวหน้ากลุ่มงานจิตเวช โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 6 มิถุนายน 2557

¹⁰⁹ อธิบดีประธานชมรมดนตรีไทย และอดีตสูตินารีแพทย์โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

สรุปผลความสำเร็จของการดำเนินการได้ดังนี้

1) ทำให้คนตรีไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการบำบัดและการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ นอกเหนือจากการให้ความบันเทิงความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว

2) การใช้คนตรีเข้ามามีส่วนช่วยในการบรรเทาความวิตกกังวล ความเครียด และความกลัวตลอดจนความไม่สุขสบายต่างๆ ทำให้ทุเลาอาการดังกล่าวได้ส่งผลให้ผู้ฟังที่เป็นผู้ป่วยและญาติสามารถมีกำลังใจที่ดี เพิ่มสมรรถนะและกำลังใจในการดูแลตนเองได้ยิ่ง

3) ทำให้บุคลากร ในโรงพยาบาลศูนย์ลำปางได้ผ่อนคลายความเครียดจากการทำงานประจำ และช่วยให้โรงพยาบาลกับผู้ป่วย เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน

4) การเปิดโอกาสให้ร่วมแสดงในการประจำปี หรืองานประเพณีที่ทางเทศบาลจัดขึ้น สร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับชมรมคนตรีไทย

5) การใช้คนตรีไทยเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ป่วยและญาตินั้น ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยญาติสามารถเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการขอเพลงที่ตนเองอยากฟัง ทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ นอกเหนือจากการรักษาพยาบาล

4.4.2 ปัญหาและข้อบกพร่องของการใช้คนตรีเพื่อส่งเสริมสุขภาพใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

สภาพปัญหาของวงคนตรีไทยในช่วงปีแรกๆนั้น มีการฝึกซ้อมเกือบทุกวัน เนื่องจาก มีทั้งคนตรีสากลและคนตรีไทย ต่อมาคงเหลือไว้แต่เพียงคนตรีไทย เพราะคนตรีสากลเป็นเพียงการ หาโอกาสในการเล่นเพื่อผ่อนคลาย ในเวลากลางวัน ดังนั้นสถานที่ซ้อมคนตรีไทย คือ ห้องประชุม อาคารอุบัติเหตุ และลูกเงินในเวลากลางวันและเย็น ทำให้ มีผู้มาเรียนมากขึ้น โดยมีผู้ควบคุมวง คืออาจารย์ บันดาล กล้าผจญ ซึ่งเป็นครูคนตรีไทย โรงเรียนลำปางกัลยาณี กล่าวว่าการจัดตั้งชมรมคนตรีไทย เป็นเรื่องยาก แต่การรักษาให้ธำรงอยู่นั้นยิ่งยากกว่า¹¹⁰ ในปัจจุบันผู้เล่นที่คงอยู่ล้วนเป็นผู้มีใจรักด้านคนตรีไทย มีความตั้งใจจริง สามารถจัดสรรเวลาในการเรียนได้ และมีความขยัน หมั่นฝึกซ้อม บรรยายภาคซ้อมแบบสบายๆ เป็นกันเอง สนุกสนาน เน้นกิจกรรมสนทนาการมากกว่าการซ้อมจริงจังเพื่อการแข่งขัน มีสมาชิกหลายช่วงอายุ ทั้งวัยหลังเกษียณ วัยกลางๆ สาวรุ่น และเด็กประถม รวมทั้งมีการประสานงานจากอาจารย์บันดาล กล้าผจญให้ร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของทำให้มีเวทีในการแสดงและพัฒนาฝีมือให้ดีขึ้น

¹¹⁰ สัมภาษณ์ อาจารย์บันดาล กล้าผจญ อดีตผู้ฝึกสอนวงคนตรีไทยโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

ต่อมาด้วยภาระงานที่หนักมากขึ้น เนื่องจากทาง โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ได้มีการขยายขอบเขต การให้บริการให้มากขึ้น โดยยกระดับฐานะเป็นโรงพยาบาลศูนย์ภาคเหนือ เป็นแหล่งฝึกงานและ ศึกษาดูงาน ทั้งทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติใน โครงการผลิตแพทย์เพื่อชนบท และอีกหลายสาขาวิชาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรมคลินิก วิทยาศาสตร์การแพทย์สาขาต่างๆ ตลอดจนความเป็นเลิศในด้านการรักษา เฉพาะทาง ได้แก่ โรคมะเร็ง อุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรคระบบหัวใจและทรวงอก ทำให้เจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลมีภาระงานในหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน อีกทั้งผู้เล่นดนตรีไทย ได้เกษียณจากงาน ราชการจำนวนหนึ่ง จึงทำให้จำนวนผู้บรรเลงดนตรีในโรงพยาบาลนั้น ได้ลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ เยาวชน ที่สนใจด้านดนตรีไม่ว่าจะเป็นดนตรีสากล หรือดนตรีไทย ที่ทำงานอยู่ใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ได้มีจำนวนลดลง แต่ยังคงมีความถนัดด้านดนตรีประเภทนี้มืออยู่อย่างจำกัด ทำให้ผู้ควบคุมวงต้องยุติบทบาท การทำให้ง เป็นวงดนตรีไทยที่มีศักยภาพ จนเหลือเพียงผู้บรรเลง ที่ว่างจากหน้าที่การงานจริงๆ ¹¹¹

ข้อมูลผู้เกี่ยวข้องของโรงพยาบาลศูนย์ลำปางซึ่งเป็นผู้ที่ศึกษาดนตรี และก่อตั้งชมรมดนตรี พื้นเมืองได้แรงบันดาลใจจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงสนับสนุน ภูมิปัญญาด้านดนตรีพื้นบ้านไทยที่พระองค์ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าถ้ามีความใส่ใจที่จะศึกษาจริงๆ แล้วจะเข้าถึงความไพเราะ สนุกสนาน จึงมีความคิดที่จะทำโครงการเล่นดนตรีให้ผู้คนได้ฟังใน โรงพยาบาล และติดต่อก่อตั้งชมรมดนตรีพื้นเมืองขึ้นมา และสอนบุคลากรที่สนใจสมาชิกของวง ดนตรีพื้นเมืองเป็นเจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานและบุตรหลานภายในโรงพยาบาลลำปางมาบรรเลง ขับกล่อม แม้ว่าจะมีความรู้สึกภูมิใจที่พบว่าผู้ป่วยและญาติ อยากรับฟังเพลงพื้นบ้านล้านนาอย่าง สนใจ แต่ยังคงประสบปัญหาเรื่องความพร้อมของอุปกรณ์ และเครื่องดนตรีบางประเภทชำรุด ไปส่งผลต่อความไพเราะของเสียงเพลง ระบบเสียงที่มีข้อจำกัดในเรื่องความดังของเสียง ซึ่งถ้ามีการ จัดการระบบเสียงที่ดี แม้ว่าจะเล่นอย่างไม่ดัง อีกทั้งก็สามารถส่งเสียงที่ไพเราะออกมาได้ สถานที่ บรรเลง เนื่องจากมีการสร้างอาคารใหม่ การก่อสร้างรบกวน วรรรสนในการฟัง และสำคัญที่สุด คือ บุคคลที่มาร่วมบรรเลงมีภาระงานมาก ทำให้บางช่วงเวลาขาดผู้ร่วมบรรเลง ขาดเครื่องดนตรีไป บางชิ้น ทำให้อรรถรสในเสียงเพลงลดลง ดังนั้นการขาดผู้สืบทอดในภูมิปัญญาเพลง จึงเป็นปัญหา ที่ ได้พยายามแก้ไขด้วยความยากลำบาก¹¹² และหลังจากที่ดนตรีไทยใน โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ได้ ประสบปัญหาจากผู้ร่วมบรรเลงที่เกษียณ และขาดผู้นิยมเล่น นั้นได้พยายามศึกษาดนตรีพื้นบ้าน

¹¹¹ สัมภาษณ์ นายแพทย์ชัชวาล ชิงชาญกุล อดีตประธานชมรมดนตรีไทย โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง

¹¹² สัมภาษณ์ คุณสุภาภรณ์ วังโน เจ้าหน้าที่การเงินโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง 5 พฤษภาคม 2557

ล้านนา อย่างละเอียดโดยได้ศึกษาเรียนรู้จากพ่อครู แม่ครู ที่สอนด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา เพื่อที่จะสานต่อและนำมาบรรเลงในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง โดยได้คัดเลือกเพลง แต่งเพลง และถอดทำนองเพลงร่วมสมัย หรือเพลงลูกทุ่ง เพื่อที่จะให้ผู้ฟังรู้สึกคุ้นเคยกับเพลงที่ได้ฟัง ก่อให้เกิดอรรถรสในการฟัง และผู้ฟังยังรู้สึกผ่อนคลายจิตใจ แต่ก็ประสบปัญหาผู้ที่ร่วมสืบสานต่อใน ความงามของดนตรีพื้นบ้านล้านนา อีกทั้งยังขาดแรงจูงใจที่จะร่วมบรรเลงเพลงให้เกิดความไพเราะในสถานที่ จำกัด ทั้งในด้านคุณภาพเสียง และความสว่าง

จากสภาพปัญหาการดำเนินการโดยใช้ดนตรี ในโรงพยาบาลศูนย์ลำปางจำนวนบุคลากรในการบรรเลงถือเป็นปัญหาที่สำคัญ วิธีการที่แตกต่างยังพบปัญหาหลายด้าน ปัญหาแรก คือ ระบบภายในที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอดอย่างเป็นรูปธรรมให้กับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม การนำออกไปใช้อย่างแพร่หลายกับหน่วยงานสาธารณสุขที่อยู่นอกพื้นที่โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ได้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลซึ่งจำเป็นต้องมีระบบทันตภิบาลเพื่อลดปัญหาโรคเหงือกและฟัน ปัญหาที่สองเป็นทางด้านกายภาพ ที่เกี่ยวกับ ปัจจัยภายในเรื่องของเสียงที่ดังเบาไม่สม่ำเสมอ การสนับสนุนการแต่งกายและการสนับสนุนสวัสดิการด้านอาหารกลางวันและอื่นๆ การที่ต่างฝ่ายต่างบรรเลง ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การหาผู้ที่สนใจเล่นดนตรีพื้นบ้านทดแทนบุคลากรที่เกษียณอายุราชการ การสื่อเพื่ออธิบายให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับเครื่องดนตรีให้กับผู้ที่สนใจ และเกี่ยวกับสถานที่ในการเล่นดนตรียังไม่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดความสะดวกแก่ผู้เล่นและผู้ฟัง

สรุปปัญหาการดำเนินงานได้ ดังนี้

- 1) จำนวนบุคลากรที่บรรเลงดนตรี มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้สภาพความเป็นวง ขาดหายไป ขาดอรรถรสในการฟัง โดยเฉพาะผู้ดำเนินการประสานงานหลักและผู้ควบคุมวง
- 2) ขาดการซ้อมที่สม่ำเสมอ ทำให้ผู้ควบคุมวง หมดกำลังใจ ท้อแท้ และได้ลดเวลาการเป็นที่ปรึกษาด้านดนตรีไทยลงไป
- 3) การขาดผู้ควบคุมวงทำให้ การบรรเลงดนตรีนั้น สะดุด ดิคขัดไม่ต่อเนื่อง การบรรเลงไม่สม่ำเสมอ การทดลองเสียงบ่อยๆจนเกินไป อาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายได้
- 4) การมีวงดนตรีประเภทอื่นมาร่วมบรรเลงนั้น ยังไม่สามารถจัดหาได้ เช่นดนตรีพื้นเมือง ทำให้ไม่สามารถทดแทน เมื่อสภาพวงดนตรีไทย ขาดความพร้อม
- 5) หลังจากที่มีการเกษียณอายุราชการ ของ นักดนตรีหลายท่าน และไม่สามารถจัดหา นักดนตรีทดแทน การเชิญ นักดนตรีภายนอกมาร่วมเล่น จึงติดขัดเพราะความเป็นวงดนตรีไม่ครบองค์ประกอบ ยิ่งทำให้เกิดความไม่สมบูรณ์ในการรับฟัง

- 6) อุปกรณ์ ขาดที่เก็บเป็นกิจจะลักษณะทำให้ขาดผู้ดูแลอย่างต่อเนื่อง
- 7) สถานที่บางช่วงเวลาที่มีการก่อสร้างส่งเสียง อึกทึก ทำให้การรับฟังดนตรีไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร การจัดหาสถานที่สำหรับรับฟังที่เหมาะสม จึงควรรหาสถานที่ที่สามารถเก็บเสียงได้ และมีเวที มีที่นั่งให้ผู้รับฟัง
- 8) แม้ว่าโรงพยาบาลจะให้การสนับสนุน ได้อย่างพอเพียง แต่ไม่สามารถจัดรูปแบบการจัดการและการบรรเลงให้ได้ดี จึงไม่สามารถนำงบประมาณมาใช้จ่ายได้ อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 4.9 สภาพการบรรเลงดนตรีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.10 แสดงให้เห็นความเป็นวงดนตรีในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.11 สถานที่บรรเลงดนตรีในปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved